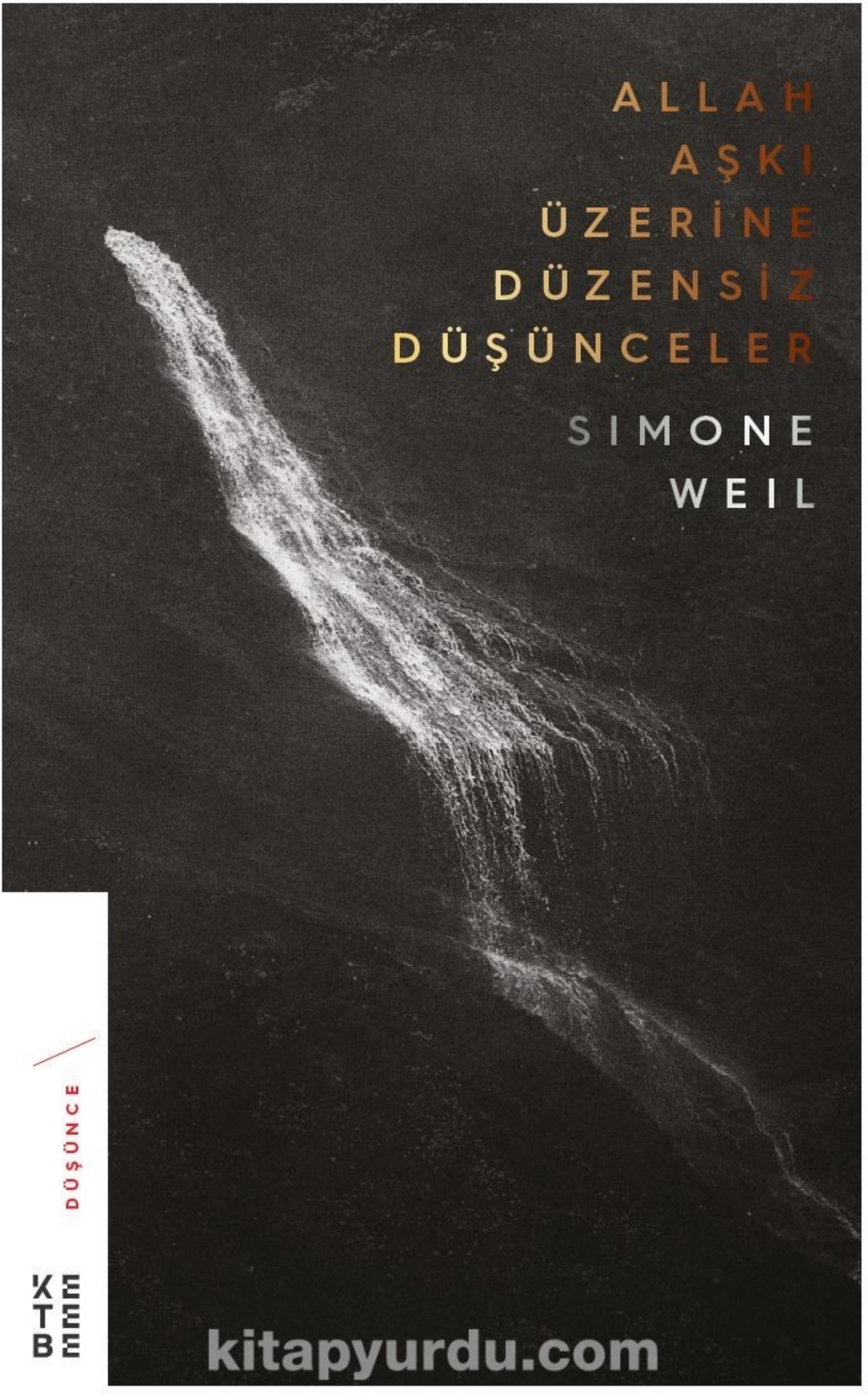

kitapyurdu.com

ISBN: 978-975-2482-80-7
© 2018 Ketebe Kitap ve Dergi Yayıncılığı A.Ş.

Ketebe Yayınları: 38 | **Düşünce**

Editör
Furkan Çalışkan
Hümeyra Çalışkan

Kapak
Harun Tan

Düzelti
Cihan Aldık

Mizanpaj
Nilgün Sönmez

1. BASKI

Mayıs 2018
İstanbul

Ketebe Yayınları
Sertifika No. 34989
Maltepe Mahallesi Fetih
Caddesi No: 6 Dk: 2
Topkapı 34010 İstanbul
Tel: 212.612 29 30
e-mail: ketebe@ketebe.com

Baskı ve Cilt
Matsis Matbaa Hizmetleri
San. ve Tic. Ltd. Şti
Sertifaka No: 40421
Tevfik Bey Mah. Dr. Ali Demir Cad.
No: 51 Sefaköy Küçükçekmece /
İstanbul
Tel: 212 624 21 11

ketebe.com

Allah Aşkı Üzerine Düzensiz Düşünceler

SIMONE WEIL

ÇEVİRMEN
ORKUN ELMACIGİL

KETEBE

Simone Weil

Simone Weil 3 Şubat 1909'da Paris'te, Yahudi bir ailenin çocuğu olarak doğdu. Çocukluk yıllarından itibaren siyasi faaliyetlerle doğrudan ilgiliydi ve Rusya'daki komünist devrimin öğretilerini benimsemişti. 1928'de Fransa'nın en önemli üniversitelerinden biri olan École Normale Supérieure'e (Yüksek Öğrenim Okulu) girdi ve 1931 de felsefe bölümünden mezun olarak, Puy-en-Velay'daki bir lisede öğretmenliğe başladı. Bu yıllarda komünist çevrelerde çokça tanınan *La Critique Social (Toplumsal Eleştiri)* dergisinin çıkarılmasına katkıda bulundu. 1933 sonunda, Sovyet Rusya'daki Stalinist rejimden kaçan Leon Troçki'nin evlerinde kalması için ailesini ikna etti. 1934'te öğretmenliği bırakarak işçilerin durumunu daha yakından müşahede etmek üzere madenlerde çalışmaya başladı. Ertesi yıl Renault fabrikalarında işe girdi. Kötü çalışma ve yaşam koşulları zaten kırılgan olan sağlık durumunu daha da kötü etkiledi. 1936'da İspanya İç Savaşı'na anarko-sendikalistlerin safına katıldı. 1930'ların ikinci yarısında manevi bir dönüşüm yaşayarak Katolik inancını seçti. Uzun yıllar boyu çektiği fiziksel sıkıntılar, kendi deyimiyle tabiatüstü bir tecrübe yaşaması ve Tanrı'nın varlığını anlamasına vesile olmuştu. 1940'ta Paris'in işgalinin ardından ailesiyle Marsilya'ya yerleşmek durumunda kaldı. Ardından Londra'daki Özgür Fransa Grubu'na katıldı ve burada en önemli eseri *l'Enracinement (Köksüzleşme)*'ı yazmaya başladı. Eserini tamamlayamadan, 24 Ağustos 1943'te geçirdiği kalp kriziyle hayatını kaybetti.

Orkun Elmacıgil

1990 yılında Üsküdar'da doğdu. Galatasaray Üniversitesi Siyaset Bilimi Bölümü'nden mezun oldu. Boğaziçi Üniversitesi'nde yüksek lisans eğitimini tamamladı. Halen EHESS Paris'te (Paris Sosyal Bilimler Yüksek Enstitüsü) lisansüstü eğitimine devam ediyor.

Önsöz

Simone Weil, 20. yüzyılın en nevi şahsına münhasır, bununla birlikte de kıyıda köşede kalmış düşünürlerinden birisi. Parlak bir ifade ve teşbih gücü, ele aldığı mevzuların üstüne derin tefekkürü ve pek çok farklı gündelik mevzuyu, daha geniş ve kapsayıcı manevi bir arka plana bağlamadaki başarısıyla şüphesiz dikkati hak ediyor.

Yazarın bu eserinin ismini "*Allah Aşkı Üzerine Düzensiz Düşünceler*" olarak çevirmeyi uygun gördük ve lakin kitabın içeriğinde daha çok Tanrı kelimesini kullandık. Bunun sebebi, Weil'ın üstüne çokça eğildiği Tanrı ve insan ilişkisinde, sonradan benimsediği Katolik inancının öngördüğü Tanrı tasavvuruna bağlı kalması, buna mukabil anlattığı genel manevi öykünün, bizim medeniyet havzamızda ilahi aşk dediğimiz, üstüne büyük bir irfan ve tefekkür haznesi barındıran zihnimizdeki Allah kavramına çok daha uygun olmasındandı.

Simone Weil, Yahudi bir ailede doğup, komünizm, troçkizm ve anarşizm duraklarından geçtikten sonra, tam da II. Dünya Savaşı'nın ortasında, dünyanın üstünde kara bulutlar dolaşırken maneviyatı bulması ve bu alanda arkasında önemli bir külliyat bırakmasıyla, dünyanın büyüsünün bozulduğunu

sanıp, dinlerin sosyal ve fikri hayatımızdan geri çekildiğini sanmaya zorlanan bizler için oldukça zihin açıcı bir kavşakta bulunuyor.

Simone Weil'ın elinizde tuttuğunuz bu eseri üç bölümden oluşuyor. İlk bölüm kitaba da adını veren, Tanrı kavramı üzerine serbest bir tefekkür çabası olarak görebileceğimiz, Allah Aşkı Üzerine Düzensiz Düşünceler başlığına sahip. İkinci bölüm ise, Weil'ın yakın arkadaşı Joe Bousquet'ye yazdığı, yalnızca arkadaşına değil, yazıldığı günden bu yana bize de seslenen, dostluk kavramı üstüne Weil'ın çıkarımlardan oluşuyor. Son bölümün ismi ise, Allah Aşkı ve Mutsuzluk. Kitabın en uzun bölümünü oluşturan bu kısım, esasen Simone Weil'ın sağlık durumu ve sosyal koşullar açısından oldukça zor ve görece mutsuz geçen hayatının, bu hayattan edindiği çıkarımların uzun, fikrî temelde bir özeti sayılabilir.

Keyifli ve tefekküre sebep olacak bir okuma serüveni dilerim.

Orkun Elmacıgil
Paris, 2018

Allah Aşkı Üzerine Düzensiz Düşünceler

Tanrı'ya inanmak sadece bize değil, aşkımızı sahte tanrılardan korumamıza da bağlıdır. İlk olarak, geleceğin bütün isteklerimizi içine tıktığımız bir yer olduğuna inanmayı bırakmalı. Gelecek, şimdiyle aynı cevheri paylaşır. Buna karşın yaygın olarak inanırız ki hâlihazırda iyiliği, zenginliği, kudreti, tefekkürü, bilgiyi içinde barındıran, sevgimizin ve ferahımızın kendilerinde sudur ettiği şeyler bizi tatmin etmeye yetmez. Ve fakat gelecekte, günlerden bir gün mutmain olacağımıza iman ederiz, işte bu inanç kendi kendimize söylediğimiz bir yalandır. Üstüne biraz tefekkür edildiğinde bu inancın yanlışlığı ortaya çıkar. Yahut hastalığın, sefaletin, mutsuzluğun ıstıraplarını çekerken, bu acıların duracağı gün insanın tatmin olacağına inanılır. Tekraren söylemeliyiz ki bu da hatalı bir ifadedir. İnsanoğlu ıstırabının ve acılarının kesildiği gün, yenilerini aramaya koyulur.

İkinci olarak, ihtiyacımız olanla, mülkiyetini edinmek istediğimiz şeyleri karıştırmamalı. Sayısız nesne vardır ki onlarsız yaşayamayacağımıza inanırız. Fakat bu zan da ekseriyetle hatalıdır. Yine de doğru olduğunu kabul edersek, yani bir nesnenin yokluğu bizi öldürüyor yahut yaşama takatimizi harap ediyorsa, tam da bu sebeple o nesne mülk değildir. Uzun süreden beri kimse yalnız, sade ve süssüz bir hayatla tatmin olmuyor, her an bir başka şeye arzu duyuyor. "Şeyler" için yaşamak istiyoruz.

Oysa, kendimize söylediğimiz bu yalanı bırakmamız, sadece kendisi için yaşanacak bir nesne olmadığını anlamamıza yeterlidir. Sürekli, tatmin etmeye uğraştığımız hazlarımızın peşinde koştuğumuz yeter, zira tüm bunların sonunda yine hoşnut olamayacağız. Sevilen her daim başka şeylerdir ve aslında istediğimizin gerçekte neye tekabül ettiğini bilememekten mutsuz olacağız. Bizi feraha erdirecek her şey, her birimizin bu hakikate dair katî dikkatini korumasıyla mümkün.

Örneğin, devrimciler, kendilerine yalan söylemeyi bıraktıklarında, esasında devrimin gerçekleşmesinin onları mutsuz edeceklerine vakıf olacaklardır. Zira devrim ile onlar yaşama amaçlarını yani hazlarını kaybederler.

İnsanlara sunulan dünya yalnızca yalanla dayanılabilecek bir dünyadır. Yalanı reddeden ve yaşamın esasında dayanılmaz olduğunu bilmeyi seçenler, buradan bir isyan çıkarmazlar. Dışarıda, zamanın ötesinde konumlanmış, yaşamı olduğu gibi kabul etmelerini sağlayan bir makama ulaşırlar.

Herkes, kötülüğü hissedip, onu kerih görür ve ondan kaçınmak ister. Kötülük yalnızca çektiğimiz acılar yahut işlediğimiz günahlar değildir. O aynı anda her iki halde de kendini gösterir, günah bizi ıstıraba sürükler, ıstırap ise kötülüğü taşır. Kendimize rağmen bulunduğumuz ve kendimizi içinde bulmaktan nefret ettiğimiz kötülük, ıstırap ve günahın birbirinden ayırt edilemediği bu melezliğin ta kendisidir.

İçimizdeki kötülüğün bir kısmını arzumuzun ve dikkatimizin nesnelerine taşırız. Ve o kötülük bize bu nesnelerden doğmuş gibi geri döner. İşte bu sebeple, kötülüğün tahakkümüne maruz kaldığımız mekanlardan soğur ve nefret ederiz. Bu mekanlar bizi kötülüğe hapsedermiş gibi görünürler. Bu cihetle, hastalar odalarından ve etrafındakilerden onları sevseler dahi nefret etmeye meyyaldir. Tıpkı bir işçinin fabrikasına girdiği an takındığı nefret gibi.

Ancak eğer biz içimizdeki kötülüğü tamamen saf ve temiz bir Şey'e taşıyacak olursak, o Şey kirletilemez olarak bizi karşılar ve kendi temizliğini korur. Bize bir kötülüğü tekraren yansıtmaz, orada biz taşıyan değil aksine "iyiliğe" taşınan oluruz

Fani varlıklarız. İçerimizdeki kötülük de dolayısıyla sonlu. Yani ömrümüz ne denli uzun sürerse sürsün, bir gün nihayete ereceğimizden ve bu dünyada da kendi şeytanlarımızdan azade kalacağımızdan emin olmalıyız.

Pater'i[1] oluşturan kelimeler kusursuz bir biçimde saftır. Onu, mümkün olan en yüce dikkat ile ve başka bir maksat gütmeksizin hıfzedersek, bizi kuşatan kötülükten kurtuluruz. Aynı şekilde, Saint-Sacrement'ı, Hz. İsa'nın ruhaniyetinin metinde olduğu düşüncesi ve inancı haricinde bir inanç taşımaksızın okuduğumuzda, şüphesiz Hz. İsa'yı orada buluruz.

En kusursuz hakikat, Tanrı'nın burada, bizimle beraber olduğu gerçeğidir. Bu hakikatten gayrı hiçbir kusursuz saflık taşımaz. Tanrı'dan başka herhangi bir mutlaklığın var olduğunu iddia etsek dahi, kuşkusuz bu "saf" bir mutlaklık olmayacaktır. Tanrı, şu an aramızda, şimdinin içinde onu kuşatarak yer almasaydı, bizi kurtaracak başka hiçbir şey de bulunmayacaktı.

İşte bu yüce "saflık" ile biricik ilişkinin kurulduğu ruhta, kötülük kaygısı yerini ilahi aşka bırakır. Kaygının ve korkunun, aşka deveran etmesindeki yegâne engel ise bu ilahi aşkı kirletmeye teşne olan "kendilik-sevgimizdir". Bu arızi ve kirli sevgi bizde yer ettikçe felaha eremeyiz. Mutmain olmayı öğrenmiş kimse, kendine dönmeksizin, kendinden yüce ve saf bir şey olduğunu bilendir.

Bu saflıkla kurduğumuz münasebet sayesinde kötülüğün kendisi de tekâmüle uğrar. Birbirine mündemiç olan günah ve ıstırabı, birbirinden koparacak olan da yine bu saflıktır. Bu saflık ve tertemizlikle kurduğumuz ilişki sayesinde, çektiğimiz

1 Hıristiyan terminolojisinde "Babamız" demektir.

ıstırap kendini yavaş yavaş günaha olan içkinliğinden ayırır. Günahlar da yerini basit bir acıya bırakır. Biz bu tabiatüstü müdahaleye pişmanlık adını veriyoruz. Kendimizde taşıdığımız kötülük ve arıza da işte böylece neşe tarafından temizlenir.

Böylesine kusursuz bir saflığın dünya üzerinde belirmesi de yeryüzündeki bütün kötülüklerin onun başına üşüşmesi sayesindedir ki böylece bu kutsallık yeryüzünden günahı def edebilmiştir.

O, burada-aramızda bulunuşunun hatırası olarak ardında en temiz şeyleri bırakmıştır. Zira aksi halde, onun saflığı şeytan tarafından bizlere unutturulacaktı.

Ve fakat bizler her zaman ibadethanelerde olamaz ve bu hatırayı sürekli canlı tutamayız. Bu sebeple en çok arzu edilen şey kötülüğün pişmanlık ve iyiliğe tekâmül etmesiyle sonuçlanan bu doğaüstü müdahalenin gündelik yaşam alanlarımızda ve özellikle emeğimizi harcadığımız işlerde ortaya çıkmasıdır.

Bunu sağlamanın da tek yolu ilahi hakikatlerin işte ve gündelik hayatta karşımıza çıkış noktasındaki teslimiyetlerini anlamaktan geçer. Bizler emeğimizde ve gündelik hayatımız içinde yaşanan şeylerin bize sunduğu sembolik anlatıyı bir mektubu okur gibi okumalıyız. Bu semboller keyfi şekilde karşımıza çıkmaz, onlar Şeylerin doğasına çok evvelden ve Tanrı tarafından yazılmışlardır.

Yani, duyup algıladığımız dünyayı oluşturan mekanik düzenle, kutsal hakikat arasında bir benzerlik vardır. Örneğin yeryüzünde duran her şey üstünde tahakkümü bulunan yer çekimi şehvetimizin ruhumuzu yönlendirebildiği gereğinin bir imgesidir. Yer çekimine karşı koyabilecek tek kuvvet güneş ışığıdır. Onun verdiği can ve yine ondan neşet eden enerjiyle toprağın üstünde bitkiler çıkar ve yerçekiminin istikametinin aksine dikey bir şekilde büyürler. Onları yiyen biz insanlar ve hayvanatın ise yine dik kalıp, ayakta durmasını, kendisini çeken

kuvvete karşı gelmesini güneşin ışığı sağlar. Bildiğimiz tüm maddi enerji türleri, suyun hareketi, toprağın derinlerindeki taş kömürü ve muhtemelen petrol, hep bu güç kaynağından doğarlar. Bizim çarkımızı döndüren, havada uçurup, yeryüzünde dik tutan hep O'dur. Güneş ışığı, aranıp bulunan değil, görülüp kabul edilendir. O, Şeylerin tümüne mündemiçtir. Bitkilerin içindedir, toprağa ve karanlığa gömülen tohumla birliktedir. En uygun zamanda tohumun çatlayarak bir ağaca yahut buğdaya dönüşmesini sağlayan yine onun enerjisidir. O ağaç ölür ve o ağacın ölüsünden, yine gün ışığında evlerimizi yaparız. Hayat verir. Güneş, bizim kendi ruhumuzun karanlığında gömülüyken yalnız bırakmayan ve bize kötülüğe çeken ahlaki bir yerçekimine karşı bizim sathımızda yer alan lütfun imgesidir.

Bir çiftçinin işi güneş enerjisini yakalamak yahut onu hapsetmek değildir. O, ekimini güneşe göre yapar ve bitkilerini ondan en sahih şekilde yararlanacak şekilde yetiştirir. Bu emekte saklı olan çabanın mihenk noktası çiftçinin kendisi değil, güneştir. Bu durum bizim de iyiliğe erişmek için ve ruhumuzu dindirmek için, merhametin ve lütfun ışığından ayrılamayacağımızı anlatır. O çiftçi gibi hepimiz de Tanrı ile yaratılışın sahnelendiği kutsal bir dramda basit oyuncularız.

Ulaşılamaz olan yalnızca güneş ışınları değil, aynı zamanda bu enerjinin bir doğurgan güce dönüşmesidir. Modern bilim, bu doğurgan güce baktı ve ona bitkinin cevherinde bulduğu bir özün adını verdi: Klorofil. Antik çağlarda ise bu maddeye, aynı manayı taşıyan özsuyu dendi. Güneş, tanrının imgesiydi. Güneşten, bir yaşam enerjisi devşiren özsuyu da İsa Peygamber'in imgesiydi. İşte bütün çiftçilerin tek yaptığı bu tasavvura hizmet etmektir.

Öyle bir şiir ortaya çıkmalı ki bu ebedi ışığın yaptıklarının tümünü kapsasın. Öte türlü şiirimiz, uyuşukluğa, umutsuzluğa yahut en aşağılık hislerimizin tatminini arayan yeknesak bir ses olur çıkar. Sonluluk korkusu etrafında çoklukla şahit

olduğumuz insanlık durumu budur. İnsan yemek için emek harcar ve yemek ile emeğinin gücüne tekraren erişir. Bir döngü halinde çalışır âdemoğlu. Bu tekdüzelik insanın ilahi bir feraha ulaşmasını destekleyen yegâne şeydir. İşte bu sebeple, sıradan bir hayat, refaha erişmenin kilididir.

Bizim varlığımızda, her lahza, Tanrı'nın içimize bir cevher olarak koyduğu aşk ile süslenir. Bizi var eden Tanrı'nın yaratıcı aşkı, yalnızca cömertlik ve gani olmanın üstüne kurulu değildir. O, aynı zamanda bir vazgeçiş ve kurban merasimidir. Yalnızca İsa Peygamber'in çektiği ıstırap değil, Tanrı katında yaratılışın kendisi de bir kurbandır. Hz. İsa'nın çektiği acı, Halik olanın kendi kutsiyetinden boşalmasıdır. Orada bir kölenin vaziyetine girilir, olana rıza gösterilir. Zira onun aşkı, yalnız ondan gayrı olan varlıklarda kendini sürdürür. Eğer Tanrı, bu varlıkları günaha ve hüzne terk etmeseydi, onlar -bizler- var olamayacaktık. Bizi var etme, aynı zamanda bir vazgeçiştir. Vazgeçiş, yaşama alanını açar. Eğer onun varlığı tamamen orada olsaydı ateşe çekilen kelebekler gibi anında ölürdük.

Din, bize Tanrı'nın fani varlıkları değişik derecelerde, bir vasat üzerine yarattığını öğretir. Biz insanlar, bu derecelerin en yukarısında olduğumuza, bizden üstün ve ilahi aşkı duyabilme kabiliyetine haiz başka varlıklar olamayacağına inanırız. Lakin bizler de vasat varlıklarız ve Tanrı'nın uzağındayız. Bu uzaklık aynı zamanda en büyük imtiyazımızdır. Tanrı bize gelmek, kalplerimizi fethedip, bizim halimize sirayet etmek için ortaya bu uzun yolu koyar. Aşk, mesafe ile doğru orantılıdır. Bu akla hayale gelmez aşk ile Tanrı kendisinin uzağında varlıkları yarattı. Bu idrakimizin üstünde aşk ile Tanrı bu varlıkların arasına indi. Bu aşk ile o varlıkları kendi katına dek yükseltti. Onları yükselten, arayıp buldukları, Tanrı'nın içlerine bu arayışta yerleştirdiği aşktı. Bu aşkın hürmetiyle, O'ndan uzaklıklarına rağmen varlıklar yaratıldı. Istırap, yaratılıştan ayrılamaz. Yaratılış da tutku ve ıstırabın

bir türüdür. Benim varlığımın da Tanrı'nın parçalanışıdır; bu parçalanıp, dağılmanın adı da aşktır. Bunca vasatlığıma rağmen, beni aşkın sınırsız genişliğinde tutan, varlığımı sürdürmemi sağlayandır.

Dünya üstünde, çeşitli kılıklar içerisinde gördüğümüz kötülük, Tanrı'dan uzak oluşumuzun bir işaretidir. Lakin mesafenin kendisi aşktır ve aşka âşık olunmalıdır. Kötülüğe âşık olamayız ama Tanrı, işte bu kötülükler arasından geçilerek sevilir. Bir çocuk, değerli bir vazoyu kırdığında, annesi bu vakadan hoşnut olmaz. Gelgelelim bir zaman sonra, çocuk uzaklara gittiğinde yahut öldüğünde, anne bu vakayı şefkat ile anımsar. Zira bu anıya artık çocuğunun varlığı sinmiştir. İşbu sebeple, iyi ve kötü olan tüm şeylerin arasında, ayrım gözetmeksizin Tanrı'yı sevmeliyiz. Yalnızca iyilik etrafında bir aşk kurarsak sevdiğimiz şey Tanrı'nın kendisi olmaz, adına Tanrı dediğimiz bir dünyeviliği sevmiş oluruz. Kötü'yü, İyi'ye indirgeyip, onun aslında iyiliğe tekabül ettirmeyi de denememeliyiz. Tanrı'yı yaratılmış olan kötülükler arasında da bulmalı ve sevmeliyiz zira onlar da hakikattir ve tüm hakikatlerin ardında Tanrı vardır. Bazı hakikatlerde daha açık seçik bazılarında daha örtülü yahut muğlak olsa da yaratılmış ve gerçek olanın ardında fark olmaksızın Tanrı vardır. Buradaki yükümlülüğümüz, ne durumda olursak olalım, istikametimizi bu hakikatin üstünde kurmaktır. Hakikat, zahiren gözükmüyorsa eğer Tanrı fikrini bulamayız. Lakin hakikat zahiri bir hal aldığında, esasında biz parıldayan bir ışığın heyecanına kapılmış, aslında Tanrı'ya layıkıyla âşık olamamış demektir. Göremediğimiz, Tanrı'nın hakikatinin ruhumuzda terennüm etmediği şartlar altında kendilik çemberinden çıkmamız gerektiğidir. Ki bu çıkış da Tanrı'ya layıkıyla âşık olmaktır.

Bu yüzden, bakışımız ara vermeden Tanrı'ya çevrilmeli. Aksi halde sahih istikameti bulmak, ışığın kendisiyle aramıza

donuk bir cismin girmesi gibi zor olacaktır. Bu yüzden sarsılmaksızın bakmalıyız.

Sarsılmadan durmak, bir durağanlık değildir. Kastedilen ruhun dirayeti ve duruşudur. Fakat, kendi irademizle ne eyleme geçmeli ne de eyleme geçmekten imtina etmeliyiz. Bizi harekete geçirenin ve bizi eğletenin kati bir zaruret yani Tanrı'nın buyruğu olduğunu bilmeliyiz. Bu kati zarureti aşmak için boş yere iradi çabalar da harcamamalıyız. Sevgi temayülünden doğan eylemler insani çabalardan neşet etmez. Elemle ve kederle birlikte gelseler dahi, Tanrı'ya itaatimize mündemiç eylem alanında bizler edilgenizdir. Etkin bir insani çabayla aşacağımız değil, sabırla, tevekkül ve takat ile aşabileceğimiz bir oluşlar dünyasındayız. Burada Hz. İsa'nın çarmıha gerilmesi bize bir model sunar. Ruhun içindeki hakikat edilgen bir acı çekişle kendini açığa çıkarır.

İşler arasında yapılması en zor olanı vardır ki o eylem alanında değildir: Tanrı'ya yönelmiş bakışımızı her daim sabit tutmak. Bu, işlerin en ağırıdır zira bizim vasatlığa değgin, kendilik olarak adlandırdığımız tüm bayağı yanlarımız, istikameti Tanrı'ya yönelen bakışlarımızı bir ölüm fermanı gibi görür. İçimizdeki bu bayağılık, bakışımızı yücelikten çevirmemiz için tüm yalanları söyler.

Bu yalanlardan biri, "Tanrı" sanıp böyle isim verdiğimiz, "sahte tanrılardır". Bizler Tanrı'yı düşündüğümüzü ve sevdiğimizi sanırken esasında insanoğlunu, belirli bir sosyal çevreyi yahut belirli alışkanlıkları, ruhun huzurlu birkaç anını, neşeyi, umudu ve teselliyi severiz. Buna koşut olarak, ruhun "bayağı" yanı kendini başka her şeye kapama eğilimindedir. Dua etmek dahi ruhun bu vasat güvenliğini aşamaz.

Bir diğer yalan ise acı ve hazdır. Hazzın çekimini yahut acıların eziyetiyle bakışımızı Tanrı'dan çevirdiğimizi çok iyi biliyoruz. Acı ve hazza kendimizi bıraktığımızda, bu ikisinin bizi kuşatıp kollayacağı yanılgısına düşüyoruz. Çoklukla,

elem, keder yahut şehvet, bakışımızı yücelikten öte yanlara çevirmek için bahanelerimiz olurlar. Bu bahaneler gerçekte bir kuvvet ihtiva etmezler. Şiddetli bir keder de baş döndürücü haz da inkâr edilip, bizden uzak tutulması kolay olan şeylerdir. Lakin inkâr etmesi son derece güç olan yalnızca Tanrı -"gerçek" Tanrı- için çekeceğimiz ağrıdır. İnkârı zordur, zira bu ağrıyı göze aldığımızda çekeceğimiz şey acı değildir; bizi ölüm karşılar. Bedenin ölümünden çok daha esaslı bir ölüm, "ben"in ölümü…

Beden bazen bizi Tanrı'dan alıkoysa da esasında vuku bulanın ne olduğunu içimizde biliriz. Tanrı'nın bu öldürücü varlığını karşılamakta kifayetsiz kalan ruh, çoklukla bedenin arkasına saklanır. Yani, Tanrı'yı unutan beden değil, ondan kaçmanın yolunu bedenin arkasına saklanmakta arayan ruhtur. Buna ruhun geri çekilmesi diyemeyiz zira bu ruhun bayağılığa teşne yanının, saf tarafına karşı galebe çalma ihanetidir. Çok küçük hatalar dahi, bu denli bir ihanete çanak tutabilir. Bu küçük ihanetler, ruhun ricatı olarak gördüğümüz sıkıntı anlarından çok daha tehlikelidir. İhaneti insani gayretimiz değil, kendiliğimizi karşımıza alan şiddetli dirayetimiz önler. "Biz"de yer alan ve Tanrı'yı saklayan parçamızı yabancımız ve düşmanımız olarak görmeli; kendi kendimize ve sürekli olarak, biz de Tanrı'ya muhalefet gösteren benliğimizi kerih gören sözler tekrar etmeliyiz. Bu, tekrar içimizdeki düşman tarafın sonsuzda zerre-i miskal kadar küçülmesine kadar sürmeli. Zira bize yabancı bu zerre, bir geometri serisi gibi (2,4,8,16,32…) büyür.

İyiliğe ve Tanrı'ya yönelişimiz de içimizde yer alan kötü niyetli gayretin, benliğimizde mündemiç bayağılığın, kendi ölümlerini engellemek için ortaya attığı yalanlara dönüşebilir. Bu yalanı idrak etmek o denli zordur ki, bu zorluğu oranınca da tehlikelidir. Kurtuluşa dair her şeyi bildiğini sanmak, bizi farkında olmaksızın şeytanı buyur edip, onu onaylayanlardan eyleyebilir. Tanrı'yı arayan öyle kimseler vardır ki, onlar bir

çukurun içinde her gün zıplayıp, bir gün bu sıçrayışlarının yere düşmekle değil, göğe yükselmekle sonuçlanacağını düşünür. Grimm masallarında geçen "Küçük Cesur Terzi" öyküsünde, terzi ile dev arasında geçen bir iddialaşmadan bahsedilir. Öyküde dev, karşısına çıkan küçük terziyle tutuştuğu iddia sonucunda büyük bir kayayı alır ve yukarı doğru fırlatır. Kaya gözden kaybolur ve dev, terziye "Sen bir taşı bu kadar yukarıya fırlatabilir misin?" diye sorar. Yanında gezdirdiği çuvalda bir kuş saklayan terzi de kuşu avucunun içine alır, yukarıya doğru fırlatır ve özgürlüğüne kavuşan kuş uçar gider. Terzi "Benim attığım taş asla yere düşmeyecek lakin seninki yere düşecek" der ve devin attığı kaya yere düşer. Çukurun içinde, bedeniyle debelenen insanların durumu da kas gücüne güvenen devinkine benzer. Beden değil Tanrı'ya olan temayül ve bakıştır asıl anlamlı olan. Çünkü ona yönelmemiz, ondan neşet edip bize gelen bir histir. Ve Tanrı'dan bize gelen şey, bizi himaye eder, kuşatır, bize öyküdeki gibi devlere kafa tuttuğumuzda kanatlı taşlar ihsan eder. Kas gücümüzün ne bir etkisi ne de işe yarar bir yanı vardır, bu olsa olsa olumsuz bir cürettir. Tanrı'ya yönelmeye muktedir olan ruhumuzun etrafında onu yolundan alıkoyacak sayısız durum ve benim köpeklere benzettiğim varlıklar vardır. Bize tedirginlik ve rahatsızlık veren bu mahlûkların terbiye edilmesi gereklidir. Terbiyede ise hem kırbaç yani ceza hem de şeker yani ödül yer almalıdır. Aslolan ne kırbaç ne şekerdir, aslolan bu mahlûkatın ruhumuzu sükût içinde bırakmaya mecbur edilmesidir. Bu terbiye, ruhsal terakkinin yine de bir ayağıdır, yalnız ve kendi kendine irtibah ettirici bir güç değildir. Bizi yükseltecek olan güç yalnız Tanrı'dır ve sadece yüzümüz ona dönükken bu güç bize sadır olur. Tanrı'ya yüzünü dönmek demek, aşkın kendisidir. Tanrı ile insan arasında aşktan gayrı bir ilişki yoktur. Lakin bizim Tanrı'ya duyduğumuz aşk, kadınların erkeklere duyduğu aşk gibi kendini açığa çıkarma cüreti göstermeyen, bir bekleyiş halinde olmalıdır.

Pascal'ın "Eğer beni bulamadıysan, aramıyordun." sözü, Tanrı ile insan arasındaki ilişkinin hakikatini anlatamaz. Platon daha derine inip "Tüm ruhunla olan bitenden yüz çevirmek" der. Yani insan, bu yolculukta Tanrı'yı ne arar ne de ona inanır. Tek yapması gereken, Tanrı'dan başka tüm nesnelere duyulan aşkı reddetmektir. Bu ret, kendi içinde bir inanç barındırmak zorunda değildir. Şimdinin yahut geleceğin bütün iyiliklerinin ve ferahlıklarının, ister gerçek, ister hayali olsun, sonlu ve sınırlı olduğunu idrak etmek için "olanın" ruhumuzu tatmin etmekten ne kadar uzak olduğunun şuurunda olmak yeterlidir. Bütün bu bilinenlerin ardından, kendi kendimize itirafta bulunduğumuz an, insanlar daha fazla "bilmemek" için yalana başvurup, kendilerini yine kandırırlar. Zira bu bilgi, yaşamı değil ölümü, tekrar dirilmek için elzem olanı getirir. Buradan ötesini de bilemeyiz, yalnızca ölüme odaklanırız. Hakikat-ölüm ile yalan-yaşam arasında bir seçim yapmamız gerekir. Eğer ilk seçeneği seçer, bunu kaldırabilir, yücelik barındırmayan şeylere olan aşkımızdan vazgeçebilirsek, bu bize yetecektir. Orada sorulacak soru yahut aranıp bulunacak olan şeyler yoktur. Eğer insan, yaşama olan bu reddiyesinde ısrar ederse, bir gün Tanrı ona muhakkak gelecektir. Tıpkı Elektra'nın kardeşi Orestės için gelişi gibi, Tanrı bizi işitecek, gelecek, kuşatacak, inkâr edilemez bir hakikat olacaktır.

İnsan ruhunun her daim meyyal ve mahir olduğu şüphe dürtüsü Tanrı'yı kifayetsiz kılamaz. Onun kuşatıcılığında olduğumuz için Tanrı'nın gerçekliğine ilişkin duyulan şüphe soyut ve lafzidir. Bu şüphe, hissedebildiğimiz ve gördüğümüz şeylere duyduğumuz şüpheden bile daha soyuttur. Şüphenin doğduğu andan itibaren, onu kısıtlamaksızın izlemek bile bu şüphenin lafziliğini ve soyutluğunu görmemizi sağlar. Dolayısıyla iman mevzuunun kökeni daha derinlerdedir. Tanrı tarafından seçilmemiş bir kimsenin imana sahip olma imkânı da yoktur. O olsa olsa basit bir inanç peşindedir. Bu basit inanışın temeli ise imansızlığın temeli ile aynıdır ve aşağıdır.

İnsana sunulmuş tek seçenek, aşkını aşağıda olana bağlayıp, bağlamayacağıdır. Aşkını, aşağılığa sunmayı reddedenler, sabit, kıpırdamadan, aramadan bir bekleyiş halinde, onlara neyin geleceğine dair bilgi edinmeyi dahi denemeyenlerdir. Kati suretle açıktır ki, Tanrı onlara kendi yoluyla ulaşır. Tanrı'nın işine karışmaya çalışan ise kendi işlerini dahi kolaylaştırmış olmaz. Tanrı'nın bulunmak için seçtiği kişi artık Tanrı'yı Pascal'ın "aramak" kelimesini kullandığı manada aramaz.

Bizden her daim katlanamayacağımız kadar yukarıda olan Tanrı'yı nasıl ararız? Dikey bir yürüyüş gerçekleştiremeyiz. Gerçekleştirsek bile, aradığımız kendi refahımızdır, Tanrı değil. Kendi refahını arayanın önüne çıkan hakikat değil yanılsamadır. Sokakta annesini kaybeden bir çocuk, koşarak annesini arar ve bu heyecan onun annesini bulmasını zorlaştırır. Ağlamak ve koşmak yerine, sadece dursa, annesini bulması daha kolay olacaktır. Yani, sadece beklemek ve hatırlamak lazımdır. Orada olduğunu bilmediğimiz birini anmak gibi bir anmak değil kastettiğim. Açken ağlarız ve ekmeğe erişmek isteriz. İster uzun ister kısa olsun, açlıktan dolayı çektiğimiz acı dindirilecek ve doyacağız. Doyduğumuz anda da ekmeğin var olduğuna inanmış olacağız. Karnımız doymadıkça, ekmeğe inanıyor olmamız beyhude ve faydasız. Burada esas olan, aç olduğumuzu bilmektir. Bu bir inanç değil, en şiddetli yalanların bile örtemeyeceği bilgidir.

Doymak, bizim yalnızca iyiliğe olan imanımızı arttırmaz, kendi çabalarımızla asla üstesinden gelemeyeceğimiz şekilde kötülüğü de bertaraf eder. İçimizdeki kötülük, yalnızca her daim saf olana dönük bakışlarımızla def edilir.

Joe Basquet'ye Mektup

12 Mayıs 1942

Sevgili Dostum,

İlk olarak benim için yaptıklarından ötürü tekrar teşekkür ederim. Bu yalnızca benim için yapılmış olan bir iyilik olarak kalmayacak, benim vesilemle başkaları da iyiliğinden faydalanacak ve inanıyorum ki genç kardeşlerimiz sana sonsuz minnettarlıklarını sunacak.

Sen herkes içinde, dünyanın şu anki mevcudatının bir hakikat olduğunun farkına varma ayrıcalığına sahipsin. Dahası, belki de şu anda ölen ve öldüren, yaralayan ve yaralanan, lakin gelmekte olan kaderin ne olduğunu bilmeyip, mevcut halimiz hakkında bir düşüncesi olamayanlar da var. Diğerleri, -mesela burada bulunan insanlar için başkalarının başına gelen felaketler, en kötü kâbuslar- yalnızca tuvale çiziktirilmiş bir tablo, bir tiyatro dekoru ve her durumda gerçeküstü bir manzara…

Siz, 20 yıldır insanları esir edip, pek çoğunu yok eden bu kaderin üstüne düşünüyorsunuz ve şimdi aynı kader milyonlarca insan evladının canını alıyor. Siz şimdi de, her zaman olduğu

gibi bu kader üzerine düşünmeye hazırsınız. Eğer hâlâ kendinizden emin değilseniz -ki öyle olduğunuzu düşünmüyorum- hakikat için kabuğunu delmeye çalışan bir inci gibi olmalı, karanlıklarda bile kabuğu kırmaya çalışmalı -ki siz bunu yapıyorsunuz da. Çok kadim bir imgeye göre yumurta, görünen dünyayı temsil ederken, tavuk ise içinde tanrısallığı barındıran aşkı imgeler. Yani aşk insanın evveliyatının kökenidir, her şeye içkindir.

Kabuk kırıldığında ve varlık ortaya çıktığında o hâlâ bu dünya üzerinde yalnızca bir nesnedir. Ancak artık içeride değildir, dışarıya çıkmıştır. Mekân kendini açığa çıkarmış ve sırrından kurtulmuştur. Aciz bedenlerden azade olan ruh, bu mekân içinde tezahürün olmadığı bir başka köşeye çekilir. Bu zamandan sonra «görünen dünya» asıl hakikatini bu görünmez noktadan kazanır. Yumurta örneğinde olduğu gibi mekân artık ikinci, üçüncü önem sırasına düşer. Lahza durağan, bütün mekân hâlâ gürültüler işitilse de yoğun bir sükûtla dolmuştur. Bu sükût sesten yoksunluk değil, tüm gürültülerden daha değerli olan ilahi duyumun heyecanıdır. Bu sükût, başından beri bizde mündemiç olan aşkın gizli sözleridir.

Siz, bir kez yumurtadan çıktınız. Savaşın hakikatini öğrendiniz -ki bu hakikatlerin en değerlisidir- zira o aynı zamanda akıldışı bir gerçekliktir. Savaşı bilmek, zıtların bir aradalığını anlatan Pisagor'un harmonisini canlı olarak tatbik etmektir. Şimdi bedeninize işleyip, sizi mütekâmil bir insan yapmış savaşın hakikatiyle artık sonsuza dek ayrıcalıklısınız. Sizden yana artık başkalarının beyhude düşünceleri, sıradan havailikler düşmez. Savaştan en el değmemiş halde çıkanlar bile bütün geçmişini bir nisyan ile öldürmüş, bu, geçmiş bir şekilde zuhur edecek olsa bile bastırılmıştır. Zira savaş kötülüğün kendisidir.

İşte bu bedbahtlığı düşünmek için, onu uzun süre kuşanmak, onu iliklerine kadar hissetmek ve en güçlü olduğun anda dö-

nüp ona bakmak gereklidir. Ona dışarıdan bakabilmek, bedenden kurtulmak ve dahi ruhani bir bakışla mümkündür. Beden ve ruh yalnızca kırılmamış, aynı zamanda üstünde yaşadığımız mekâna mıhlanmışlardır. Felaketler bizi bir durağanlığa itsin yahut itmesin, ruhumuzda acılardan bağımsız olarak bir hareketsizlik hali vardır. İşte ruhun bu durağan direnci sayesinde, ilahi aşkın en küçük zerresi dahi bir tohum gibi ruhumuzda büyüyüp, sabrımız sonucunda meyvelerini verebilir. İncil'deki müjde (evangile) bölümünde geçen "yunanca ifade" kelimesinde bu sebatın önemini görürüz. Bu kelimeyi, in patientia (sabır-sebat) olarak çevirsek de "yunanca ifade" başka bir anlam taşır. Bu ifade, dünya üzerinde müsekkin, durağan ve bekleyiş halinde olmak, dışsal koşulların getirdiği her şeye karşı dirayetinden ödün vermemek anlamına gelir.

Ne mutlu ki bedeninde, yaşadığımız çağın felaketini taşıyanlara. Çünkü onlar, hakikati anlama ve büyük bunalımları hakikatle aşmaya yetkinler. Bu kendi içinde bir kefarettir. 20 asır evvel, Roma İmparatorluğu'nda, bedbahtlık kendini kölelikle açığa vuruyordu ve çarmıha gerilme de bir kefaretti. Fakat ne yazık ki, kefarete sahip olanlar onu tamama erdirememekteler.

Siz bana artık iyilikle kötülük arasındaki farkı ayırt edemediğinizi söylediğinizde bu sözlerinizi ciddiye almadım zira siz içinizde saklı olan düşüncelerinizde, sözlerinizde ve eylemlerinizde, "size" karşıt ne varsa ondan beslenen başka bir adamdan bahsediyordunuz. Dolayısıyla söylemek istediğiniz artık iyiyle kötü arasındaki farkı kabul etmeye razı olmadığınızdı.

Doğru, bu rızayı göstermek kolay değildir, çünkü o geri dönüşsüz olarak bizi boyunduruğu altına alır. Kötülükle iyiliğin ayırdına vardığımızda, ruhumuzun yalnızca iyilik üzere inşa edilen bekareti, tıpkı bir kadının bekaretini kaybedişi gibi kaybolur. Kadın fena biri, bir fahişe de olabilir lakin tüm bu

olasılıklara rağmen onu bu bekareti kaybetmeye iten aşktır. Aşk cümle korkuyu yener.

Bütün insanoğlu için ruh da aynı bu örnek gibi, ama geç ama erken bekaretini kaybedecektir. İşte bu kadim ve eşsiz anın öncesinde, kişi iyilik tarafından kuşatılmaya razı olmazsa, onu aniden bulacak olan kötülüktür. Bir insan hayatının tümünü kötülüğe vakfedebilir zira o, ondan daha üstün olan tarafından buyurulan bilinçsizlikle ve cahillikle hemhal olmuş, ruhu onu kendi bekaretini unutturacak şekilde uyuşturmuştur. Kötüleyebilmek evet ya da hayır demek zorunda değiliz, lakin iyiliği buyur etmek için ona mutlaka evet demeliyiz. Lakin kader onu bu noktaya sürüklemedikçe, hiçbir ruh tıpkı düğün gecesinden duyulan korkunun etkisindeymiş gibi iyiliğe koşulsuz evet diyecek kuvvete haiz değildir. Kimileri için bu an 5 yaşında, kimileri için 60'lı yaşlarda vuku bulur. Bununla birlikte, bu anı tespit etmek, onun gelişini önceden bilmek mümkün değildir; o zamanın içine saklanmıştır. İnsanın yapabileceği yegâne şey bu biricik an gelip, sorusunu sorana kadar cevap verebilme kabiliyetini dinç ve el değmemiş tutmaktır.

Sizin için henüz bu biricik anın vuku bulmadığına neredeyse eminim. Kalplerin içindekini bilme kudretine sahip değilim lakin yaklaşmakta olan işaretleri görebiliyorum. Size olanlara rıza göstermenizi sağlayacak kabiliyetiniz hâlâ el değmemiş halde duruyor.

İyiliğe razı olduğunuzda, kabuğunuzdan çıkacağınızı, kısa bir zamanın ardından, dışarıda olacağınızı düşünüyorum. Orada, vücudunuza saplanan bir mermi gibi o kendini affettirecek, tüm kâinat anlamını yeniden kazanacak.

Düğün gecesine gösterilen rızaya benzettiğim bu Tanrı'ya razı olma halinde, zekâ da kötülüğü gözleyebilmek ve onu kerih görmemizi sağlayarak önemli bir rol oynar. O kötülüğü başımızdan defetmeyi denemez lakin evet yahut hayır diye-

ceğimiz o büyük sorudan evvel, kötülüğün ne menem bir şey olduğuna dair bizlere sabit bir görü imkânı sunar.

Herkes için, daha çok da bedbahtlığa doğrudan maruz kalanlarda, bu bedbahtlığın kökenin hayaller olduğuna inanıyorum. O yegâne avunma biçimi, zamanın bizler üstündeki tahakkümünü kaldırabilmek için masum ve kolay vazgeçilemeyen bir yardımcı olabilir. Peki, hayallere dalmadan yaşadıklarımıza katlanabilmek nasıl mümkün olabilir? Hayalin tek bir arızî durumu vardır ki o da onun hiçbir surette gerçek olmamasıdır. Ondan hakikat aşkı uğruna vazgeçmek, aşkın delilikleri ve hülyalarından vazgeçip, bir kişiyi izler gibi gerçeği takip etmek gereklidir. İşte sırtımızda bir çarmıh olarak duran zamanı taşımak da budur.

Hakikate karşın rüyadan kolayca vazgeçilemese de unutulmamalıdır ki ister çocuksu bir masumiyette ister en saygın ciddilikle ister en üstün gördüğümüz aşk, dostluk yahut sanat kisvesi altında, her ne şekilde olursa olsun, hayal gücünün bir yalan olduğunu bilmeliyiz. O hayal gücü, aşkı kendi dışında bırakır. Zira aşk, yalnızca hakikattir.

Eğer ki ruhum, bu düşüncelerle ne zamandır yoğrulmamış olsaydı size bunları yazmaya cesaret edemezdim. Fakat herhangi bir büyüklük taslamak istemeksizin ve çekinceme rağmen hissediyorum ki Tanrı -yahut sizin tabiriniz ile sevgi- bütün yaşadıklarınızla beraber sizi bana doğru sürükledi.

Siz, ruh halimin kendimden duyduğum kuşkuyla yoğrulduğunu söylediniz. Lakin benim kendi benliğime yönelik davranışlarım kuşku kavramıyla açıklanamaz. O daha çok merhamet öfke ve tiksinmenin karışımı olarak benim biyolojik varlığımın temelinde yatıyor. Bu fiziki ıstırap, 12 yaşımdan beri, ruhum ile bedenim arasındaki köprünün, yani sinir sistemimin içine yerleşmiş bir acıyla sürekli kendini hatırlatıyor. Son 10 yıldır ise bu acıya, büyük bir yorgunluk hissi eşlik ediyor.

Tüm dikkatim yahut entelektüel çabam, adeta ertesi gün idam edilecek birinin umutsuzluğuyla yoğruluyor.

14 yaşımdan itibaren ise beni koruyup kollayan kavram ise hayatımda doğrudan yahut dolaylı bir şekilde görünür bir hale gelmese de imandı. Öyle bir an geldi ki, ben acının ağırlığı ve tükenmişliğin tehdidi altında olduğuma, ruhumun dahi bu habis alçalmayla haftalar boyu acı çektiğine, ölümü istemenin, ıstıraplı yaşamımın acılar içinde son bulması gerektiğine inandım. Tıpkı size söylediğim gibi, yalnızca verilecek bir idam fermanı beni serinliğe yaklaştırabilirdi.

Kısa bir süre öncesine kadar, işte bu fiziki ahvalimle, neredeyse bir yıl boyunca Paris'teki bir mekanik fabrikasında işçilik yaptım. Kişisel tecrübem ve işçilerin içinde bulunduğu sefalet beni kuşatmış ve bu sefilliğin içine atmıştı. İşte bu süre zarfında, kendimi en başta da söylediğim manada, Roma zamanında yaşayan köleler gibi hissettirdi.

Tüm bunlar yaşanırken Tanrı kelimesi dahi düşüncelerim arasında yer bulamıyordu. Şu anda ise üç buçuk seneden itibaren o artık asla yadsıyamayacağım, görmezden gelemeyeceğim bir şekilde benimle beraber.

Hastalık sancılarımın en yoğunlaştığı anlarda, aşka gayret edip, bu aşka isim koyma hakkını kendimde göremez iken, daha öncesinde hazırlanmadığım (evvelinde mistikleri dahi görmemiştim) onun zati ve hakiki varlığını, âşık olduğum bir insanın varlığını hisseder gibi hissettim. O andan itibaren Tanrı ve Hz. İsa tüm düşüncelerimin içinde.

Bu ana değin, tek inancımı Marcus Aurelius'un stoacı kavramı "amor fati"ye (alın yazısı) duyuyor ve gündelik hayatı bu inanç üzere idame ettiriyordum. Kâinata, ana vatana, yüce ruhaniyetlere, güzelliğin çekiciliğine, nizamın bütünlüğüne, hepimizde bir cevherin saklı olması gerektiğine duyduğum tüm inanç kırıntıları bu kavramdan neşet ediyordu. Sonuç ise

beni kuşatan acılarla dolu alın yazısına duyulan alt edilemez bir öfke ve iğrenme oldu. Bu öfkenin boyutu öyle büyüktü ki, tüm fikirlerimin içine sızmıştı.

Bu noktada, herhangi bir insan evladının benimle dostluğa göğüs gereceğini tahayyül edemiyorum. Sizin dostluğunuza inanıyorsam, bu size güveniyor olmam ve bu dostluğa dair bana, size inanmamı telkin eden emniyeti sizden alabilmiş olmamdandır. Ve fakat, tahayyülüme göre gerçek dostluk nâmümkün olandır.

Tahayyülümün bu tabiatı beni imkânsız olanın peşinde koşmaya, kendimi bu nâmümkün dostluğu aramaya adanmış kıldı. Zira dostluk benim için karşılıksız ve ölçüsüz bir iyilik, temsili olarak değil tam da kelime anlamıyla hayatın kaynağıdır. Çünkü yalnız bedenim değil, ruhum da kendini acıyla zehirleyip, kendini düşüncülerim için barınılmaz bir yer kıldı. İşbu sebeple, düşüncelerimi yaşayacakları başka bir barınağa yollayabilmenin adıdır dostluk. Düşünceler, yalnız kısa bir süreliğine Tanrı'da yaşayabilir, genel olarak ise nesnelere dağılırlar. Ama insan düşüncesinin, bir başka insanı mesken tutması ilk başta tabiata aykırı gelir. Bu minvalde dostluk ise benim düşüncelerime ne Tanrı'dan ne de dünyanın güzelliklerinden gelmemiş yeni bir yaşam alanı sunar.

Şimdi bana büyük ve karşılıksız bir iyilik yapıyor olduğunuzu anlamışsınızdır.

Bundan önceki mektubunuzu cevaplayamadığımı ve söylenecek çok şey olduğunu biliyorum. Bunu bir dahaki sefere telafi edeceğim. Bugünlük size çok teşekkür ederek bitiriyorum.

Sizin en güveniliriniz...

Simone WEIL...

Allah Aşkı ve Mutsuzluk

Acının sınırlarından içre, mutsuzluk da inkâr edilemez olandır. O, basit bir ağrıdan daha fazlasıdır. Ruhu ele geçirir ve onu kölelik mührüyle damgalar. Roma İmparatorluğu'ndaki haliyle kölelik mutsuzluğun ve bedbahtlığın en uç halidir. Bunu iyi bilen eskiler şöyle söylemiştir: "Bir insan köle olduğu zaman, ruhunun yarısını da kaybeder."

Mutsuzluk hem fiziki acılardan ayrılamaz hem de ondan büsbütün ayrı bir yanı vardır. Acıda, fiziki ıstıraplarda yahut buna benzer görünür şeylerle anlatılmayacak, yalnız düşünce sathında mağlup edilebilecek olan şeyler vardır.

Tıpkı maşukun yokluğu yahut ölümü gibi, basite indirgenemeyecek elem ve keder hali, nefes almakta zorlanma, yürekte duyulan bir sancı ya da dindirilemez bir açlık, biyolojik bir düzensizlik gibi fiziksel acılarla koşuttur ve eskiden sende saklı kalmış bir enerjinin, şiddetli bir şekilde senden azade olmasını işaret eder. Narhı alınamayan keder; romantizme yahut edebiyata götürür. Korku ve güçsüzlükle harlanan aşağılanma, onurumuzu kıran ve bütün varoluşumuza etki eden hallerdendir. Bu iki duruma karşın, yalnızca fiziki olarak hissedilen acılar ruhta herhangi bir iz bırakmaz. Çürük dişin şiddetli ağrısı bittiğinde ortada bir hatıra kalmaması gibi, yalnız fiziki acılar hatırasızdır.

Burada benim bahsettiğim, çok daha uzun ve sık aralarla nükseden fiziki acılar vardır ki bu acı, esasında bir acıdan fazlası; mutsuzluğun ta kendisidir.

Mutsuzluk hayatın köksüzleştirilmesidir. Aşağı yukarı ölümle denk, ruha sürekli fiziki acının ve onun vehminin doğrudan yerleşmiş halidir. Eğer fiziki olan bu ıstırap yok olsa idi, ruha da mutsuzluk sirayet etmeyecekti, zira düşünceler bağımsızlaşacak kendini duyulan acıdan başka bir yere döndürebilecekti. Çünkü düşünce, mutsuzluktan bir hayvanın ölümden kaçması gibi kaçar. Düşünceyi, acının ona yaptığı gibi zincire vuracak başka bir şey yoktur. Bu zincirin altında, biz tarif edilmesi zor ve lakin vücudumuzda hissedebildiğimiz durumu yaşarız. İşte bu da acının üzerimizde yarattığı vehimdir.

Eğer düşünce, acının ona er geç ulaşacağı gerçeği ile kuşatılmışsa, acı geldiğinde hafiflemiş olacaktır. Yani onu bekleyen talih önüne serilecek, kellesini alacak giyotine saatlerce bakan mahkûm gibi, acının ziyareti kabullenilecektir.

İnsanlar bu ahval içinde, yıllar boyu yaşayabilirler. Eğer Hz. İsa'nın bakışı size çevrilmemişse, bu acıyı çeken insanları fark etmeden yaşamak işten bile değildir. Onları fark etmez ve yalnızca Allah'ın bir garibi der yahut davranışlarını kınarız.

Gerçekten tek bir mutsuzluk vardır ki, hayatın tüm alanlarına nüfuz eder. Toplumsal, psikolojik ve fiziki tüm satıhlar bu tek mutsuzluğun boyunduruğuna girer. Toplumsallık en başat etmendir zira mutsuzluk asıl sirayetini toplum içindeki hayatın alçalması ve bu alçalmanın kişide yarattığı tasa ile kendini açık eder.

Bu genel mutsuzlukla keder arasında, her ikisi de şiddetli, derin ve sürekli olsa da tıpkı suyun ısınması ile kaynaması arasındaki gibi bir fark vardır. İşte bu kaynama sınırının yukarısına çıktığımızda, mutsuzluğu buluveririz. Bu sınır, ta-

mamen şahsi koşullara göre belirlenir. Aynı vaka bir kişi için bu sınırın aşılması anlamına gelebilecekken, diğer kişi takatini sürdürebilir.

İnsan hayatının kadim muamması böylelikle acı değil, mutsuzluktur. Masum insanların öldürülmesi, işkenceye uğraması, yurtlarından sürülmesi, köleliğe yahut sefalete mecbur bırakılması şaşırtıcı değildir. Zira her daim bu cürmü işleyecek suçlular var olacaktır. Hastalığın yaşamları tarumar edip, ölüme sürüklemesi de şaşırtıcı değildir zira doğa kumarını her daim oynayacaktır. Asıl dikkate şayan olan, Tanrı'nın mutsuzluğa tüm ruhumuzu haczedecek kudreti vermesidir. Yani en iyi ihtimalle, mutsuzluğun pençesine düşen kişi ruhunun bir yarısını kaybedecektir.

İşte bu darbeye maruz kalanlar, vücudunun yarısı olmadan toprakta mücadele eden bir solucan gibidir, başlarına ne geldiğini ve çırpınışlarını anlatamazlar. Karşılaştıkları insanlar arasında daha önce talihi kendine küsmemiş olanlar ise bu bedbahtlığa uğramış insanlara dair hiçbir fikre sahip değildir. Onlar için bu haldekilerin varlığı sağır insanlar için ses ne anlam ifade ediyorsa ancak o kadardır. Ve bedbahtlık tarafından malul edilenler de yardım isteyemez, gelebilecek herhangi bir yardımı hayal dahi edemez haldedirler. Yani bedbahtlığın pençesine düşenlere karşı şefkat hissi imkânsızdır. Gerçekten böyle bir merhamet ve şefkat neşet ederse, bu suyun üstünde yürümek, ölümcül hastaları iyileştirip, ölenleri diriltmek gibi bir mucizedir.

Bedbahtlık, Hz. İsa'yı tutumluluğa, insanları teselli etmenin yollarını aramaya, Tanrı'nın onu terk ettiği düşüncesine meyletmesine sevk etmiştir. O, Tanrı'nın önünde feryat edecek en doğru insan olmaya zorlanmıştır ki, bu feryada yalnızca insan tabiatı matuftur. Hz. Eyüp'ün, Hz. İsa'dan daha az atıf yapılan bir tarihi figür olması da bundan ileri gelir. "O, acılara tebessüm etmiştir." Bu tabii ki bir saygısızlık değil, ıstıraptan doğan ağlamanın farklı bir tezahürüdür. Eyüp'ün Kitabı

hakikatin ve sahiciliğin olağanüstü saf bir yansımasıdır. Kötü talihine karşı Hz. Eyüp'ün verdiği mücadeleyi yadsıyan herkes esasen bir yalanın peşindedir.

Mutsuzluk, karanlık bir hücredeki ışığın yokluğundan daha şiddetli bir şekilde Tanrı'yı yok kılar. Bir tür korku hali tüm ruhu bu esnada kaplar. Bu yokluk boyunca hiçbir şeyi sevmek mümkün değildir. En berbat olanı, bu karanlıklarda tutunup sevilecek bir şey bulamayan ruhun, aşktan vazgeçişidir. Öyle ki, Tanrı'nın yokluğu adeta bir kesinlik kazanır. Ardından Tanrı, bir gün kendini açık edip, tıpkı Hz. Eyüp'e gösterdiği gibi dünyanın güzelliklerini gösterecektir. Ama ruh, aşkı inkıtaa uğratırsa, neredeyse cehennemden daha derin bir uçuruma düşülecektir.

Talihsizliğine hazırlıksız yakalanan insanın ruhu ölüm ile karşı karşıyadır. Öte yandan, şu yaşadığımız çağda, talihimizden kaçma arzumuz her satıhtayken, ruhlarımıza uzatmamız gereken yardım onu bu mutlak mutsuzluk ihtimaline hazırlamaktır ki bu da az bir iş değildir. Bedbahtlık acıtır ve ümitsiz kılar, zira ruha demirle dağlanır gibi dağlanmıştır. Bu aşağılanma, tiksinme ve kendinden nefret etme, suçluluk duygusu ve kirlenmişlik hissi, suç daha doğmadan tohumunu ruha bırakır. Kötülük, suçlunun ruhunda hiç hissedilmeksizin yaşar. Buna karşın kötülük, kendini talihine hazırlamış masum ruhlarda bilinir ve hissedilir. Özünde suça yatkın ruhlarda ise talihsizlik ve suç kavramı birbirinden ayrılmıştır.

Eğer Hz. Eyüp, başına gelenlere olanca masumiyetiyle ve ümitsiz bir şekilde ağlasaydı kendini inanca taşıyamayacaktı. Tanrı'nın bir delilini görmek için yalvardı ve aman diledi, çünkü artık kendi bilincine tanıklık etmiyordu, ölümle yaşam arasındaki fark lüzumsuzlaşmıştı.

İnsan vücudu, tabiatında hayvanlarla pek çok benzerlik taşır. Horoz, yaralı olan diğer horozu daha sert ısırır. Bu adeta yer

çekimi gibi değiştirilemez bir hakikattir. Aklımız, tüm aşağılanmaları, kendinden tiksinmeyi ve öfkeyi suça bağlarken, hissiyatımız onu talihe bağlar. Ruhu, Hz. İsa tarafından fethedilenler hariç herkes ama az ama çok talihsizleri aşağılar ve pek çoğu bunu bilinçsizce yapar.

Duyarlılık seviyemize dair bu kural kendini bizim üzerimizden uygular. Talihsiz kimseler için aşağılanma, nefret ve öfke kendilerine döner, ruhun en içine yerleşir ve orada tüm evreni kendi zehirli boyasıyla boyar. Bu safhada, ancak tabiatüstü bir aşk bu zehirlenmeyi engelleyebilir ve lakin ruha yerleşen mutsuzluğu tek başına söküp atamaz. Zira ruh, aşkın da kederin de özündedir. "O, bizim için lanetlendi." Bu söz yalnızca, Hz. İsa'nın çarmıha gerilmiş vücudu için değil, tüm ruhu için geçerliydi. Aynı şey kendini bedbahtlığı içinde lanetlenmiş hisseden herkes için değişen kaderi, dönen şansıyla hayatta savrulan perişan olanlar için de geçerlidir.

Bedbahtlığın bir diğer etkisi de ruha yavaş yavaş bir atalet vererek onu da kendi suç ortağı yapmasıdır. Uzun zamandır bu halde olan kişilerde bu halleriyle koşut bir uyuşukluk da görürüz. İşbu uyuşukluk, ruhun bütün iyileşme çabalarına mani olur, kişinin kurtuluş yolları aramasını ve dahi kişinin kurtuluşu arzulamasını engeller. Ardından kişi tamamen talihsizliğine eklemlenir. Bu atalet hali, kendini oldukça saçma mazeretlerle gizler. Kişi bedbahtlığı ve mutsuzluğundan azade olsa da, bazı zamanlarda yeni mutsuzluklar aramasını sağlayan, ruhunun derinine işlemiş bir parazit gibi yaşayan atalettir. Belki de bu kuvvet, kendini kurtuluşa ve saadete yönelten tüm ruhlarda yer alır. Eğer bedbahtlık karşılıksız bir iyilik sayesinde son bulursa, bu iyiliği yapan kişiye karşı bir öfke de sadır olabilir ki, bu durum aklımızın almadığı kaba ve vahşi, nankörce eylemleri açıklayabilir. Birini, şu anki mutsuzluğundan çıkarmak kolay olsa da geçmiş mutsuzlukları aşmak oldukça zordur. Bunu aşmamıza muktedir yalnızca Tanrı'dır. Ve dahi Tanrı'nın kendisinin bile

düzeltemeyeceği sanılan onulmaz yaralar, Hz. İsa'nın mucizeleriyle tedavi olmuştur.

Bir talihsizliğin varlığını onu yalnızca bir mesafe olarak görerek kabul edebiliriz.

Tanrı, aşk ile ve aşk için yarattı. Tanrı aşktan gayrı hiçbir şey, aşka giden yoldan gayrı hiçbir yol yaratmadı. O, aşkın tüm şekillerini yarattı. O, tüm mesafeleri göze alan, yakınlık gözetmeyen aşka ehil varlıkları yarattı. Kendini sonsuz bir uzaklığa, ölçülmez bir mesafeye koyan Tanrı'ya ve aşkın mucizesine yaklaşmak için tek yol acı çekmek olarak görüldü.

Lanetlenmişten başka Tanrı'dan uzak bir mesafeye düşen yoktur. En yüce aşk ile en yüce birlik bu mesafe sayesinde, umutsuzluk ve derin sessizliğin içinde, iki ayrılmış varlığın birbirinde birleşmesi ve ahengiyle vuku buldu. Bu, Tanrı'nın sözüdür. Diğer tüm yaratılış bu sözün bıraktığı yankıdan başka bir şey değildir. Müzik dinleyip, ruhumuzun en derininde el değmemiş bir saflıkla karşılaştığımız anda da bu yankıyı duyarız.

Sessizliği layıkıyla dinlemeyi öğrendiğimizde de asıl dinlediğimiz O'dur. Aşkta sebat eden, bedbahtlığın ve mutsuzluğun en dibindeyken bile bu işaretleri görür. Bu andan sonra da gördüklerinden asla şüphe duymaz.

Talihinin tokadını yemiş insanlar, omuzlarında çarmıhla Tanrı'ya en uzak mesafeden yürür gibidir. Fakat günahın bir mesafe olduğuna inanılmamalıdır. Günah, Tanrı ile arandaki uzak mesafe değildir, o bakışını yanlış yöne çevirmendir yalnızca.

Şu da hakikattir ki, bu mesafe ile ilk günah arasında bir münasebet vardır. Kökeninde, insan bakışını Tanrı'dan çevirmiş ve gidebileceği en kötü yere, uzağa (dünyaya) bu günah ile düşmüştür. Tanrı'ya doğru bakmak zorunluluğundan kurtulsak da mekâna ve zamana nakşedilmiş, doğal gerekliliklerin nesnesi olmaya böyle başladık. Burada, kör bir mekanizma

ruhani mükemmeliyetlerimize dikkate almaksızın bizleri seçti ve çarmıhla yürümeye yöneltti. Bu noktaya itilenlerin bakışlarını, Tanrı'ya çevirmiş olup olmamaları fark etmez. Bu kör mekanizma (kör talih) Tanrı'nın inayetinin soyut ve etkisiz olmasıyla alakalı değildir. Aksine Tanrı'nın inayeti bu mekanizmayı kör kılmıştır.

Eğer bizleri talihsizliğe çeken bu mekanizma seçimlerinde kör olmasaydı talihsizlik diye bir şey olmaz, her suç cezasını bulur, her masum da serbest kalırdı. Bedbahtlık her şeyden evvel anonimdir ve herhangi bir şahsiyeti yoktur ve herhangi bir şahsiyet gözetmez. Bedbahtlık yönsüz, duygusuz ve soğuktur, bu metalik soğuklukla ruhuna dokunduğu herkesi bir manevi üşümeye sevk eder. Öyle ki bu ruhlar bir zamanlar şahsiyetleri olduğuna inanmayacak, manevi sıcaklığı da bulamayacaklardır.

İnançları tarafından sınanmak için eza gören ve bunun bilincinden olan kişiler kendilerini mutsuz ve bedbaht addetmezler.

Onlar yalnızca ruhlarını acı ve korku kapladığında, talihsizlik akıllarına gelir ve görülen eziyetin asıl sebebi unutulur. Roma İmparatorluğu zamanında, arenada hayvanlara canlı canlı kurban edilen şehitler, mutsuz olmayıp mesut olduklarını anlatan şarkılar söylerlermiş. Hz. İsa ise mutsuz ve bedbahttır. O bir şehit gibi ölmemiştir, o bir adli davanın suçlusu gibi, uydurulmuş bir suç ile olsa da "cezalandırılmıştır." Talih böylelikle saçma bir yol izlemiştir zira absürtlük üzerine kuruludur.

İşte yalnızca böyle kör ve kimi seçeceği o kişinin iyiliğine bağlı olmayan bir mekanizma insanları en uzak mesafeye fırlatıp, çarmıh hakikatini gösterebilir. İnsanların suçları da bu kör gereklilik yasası üstüne kurulmuştur, talihsizliğin suça yönelttiği kişiler, esasında işledikleri cürümler hakkında kördürler.

Dostluğun iki formu vardır: Vuslat ve ayrılık. Onlar birbirlerine mündemiçtirler ve biricik iyiliği, yani dostluğu kapsarlar. Zira iki kişi yakın olmalarına rağmen dost değilse orada vuslat olmaz. Birbirlerinden uzaklaştıklarında da buna ayrılık denmez. Buna karşın beraberce aynı iyiliği kuşanan, birbiriyle aynı anda iyi olur.

Tanrı kendini en kusursuz şekilde bilir ve var eder. Bizler ise benliğimiz dışındaki nesneleri en çaresiz şekilde meydana getirir ve kısıtlıca biliriz. Her şeyden evvel Tanrı aşktır. Her şeyden evvel Tanrı kendiliğine âşıktır. İlahi aşk ile birleşen bu hakikatler, asıl ve sonsuz bir yakınlığı ve şahsiyeti meydana getirir. Pek tabii, Yaratılış, Hulul ve Çile'de ise sonsuz bir mesafe vardır.

Âşıkların ve dostların iki arzusu vardır. Biri karşılıklı aşka-sevgiye muhataplık, diğeri yalnız bir varlık olmamaktır. Aralarına dünyalar kadar mesafe girse de aşktan vazgeçmemektir. İşte burada insanın beyhude bir ısrarla aradığı, Tanrı'da kusursuz ve hakikidir. Bizim gerçekleşmesi imkânsız bütün arzularımız, bir mesafenin kapanmayışı hissi gibidir ve bu bizim için eğiticidir.

Tanrı ile Tanrı arasındaki aşk, Tanrı'nın kendisidir. Bu hakikat ikili bir erdeme uzanır, iki farklı varlığı bir eder ve sonsuz ayrılığa karşı galebe çalar. Tanrı'nın birliğinde tüm çokluklar yok olur.

Tanrı'nın aşkı birliğini de tanımlar. Ve bu birleştirici kudret, aynı zamanda sonradan ortadan kaldırıp yenmek üzere, mesafeyle ve ayrılıkla kendini eşler ki, bütün yaratılışın, zamanın ve mekânın birliği buradan neşet eder.

Biz diğer sıradan ve basit insanlar, Hz. İsa ile Tanrı'nın arasındaki bu mesafenin içinde yer alabilme ayrıcalığına sahibiz. Tabii, bu mesafe âşıklar için ayrılığı ifade etmez. Aşık için ayrılık acı verici de olsa bir iyiliktir, zira ayrılık aşka dahildir. Bu

noktada, Hz. İsa'nın yaşadığı çile ve keder de iyiliktir. Bizler için de bu iyiliğe bir şekilde dahil olabilmekten daha büyük bir iyilik ihtimali yoktur. Bedeni koşullardan ötürü, Tanrı'nın burada bizimle olacağını düşünemesek de bedbahtlık halinde en büyük eza ve eziyet çekilirken Tanrı bizde kendini gösterir. Yeryüzünde yaşayan bizler için kemale ulaşmanın yegâne ihtimali budur. İşte bu yüzden çarmıh bizim yegâne umudumuzdur. "Hiçbir orman böylesine yapraklara ve çiçeklere sahip, bu güzellikte bir ağacı taşıyamaz."

İçinde bir zerre olarak yaşadığımız kâinat, mesafeye boyun eğmeyen ilahi aşktan sudur etmiş bir mesafedir. Bizler bu mesafede bir noktayız. Zaman, mekân ve doğanın mekanik kanunları da bu mesafedir. Kötülük diye adlandırdığımız her şey de aslında bu mekanizmaya dahildir. Tanrı merhametiyle bir insanın yaşamına girip tüm varlığını aydınlattığında, kişiye doğa kanunlarına bağlı kalmaksızın, suyun üstünde yürümenin imkânını verir. Ama ne zaman aynı kişi Tanrı'dan aksi istikamete bakar ise, Tanrı'ya değil bu mekanizmaya -yerçekimine- teslim olur. Esasında bu kişinin düşen bir taş parçasından bir farkı kalmamıştır. Ruhlarımızı ve toplumları dikkatle incelediğimizde Tanrı'nın bu tabiatüstü ışığının eksik olduğunu, hepimizin mekanik ve kör bu yasalara itaat ettiğini görürüz. Suçlu diye adlandırdıklarımız esasen rüzgârlı bir havada çatıdan düşen kiremitler gibidir. Onların tek hatası en başta yaptıkları, çatıdaki kiremitlerden herhangi biri olma seçimi olmuştur.

Gereklilik mekanizması kendini bitkilerde, hayvanlarda, insanlarda ve ruhlarda gösterir. Kendi içinde bulunduğumuz noktada, kendi bakışımızda esasen kördür. Ama kalbimizi kendiliğimizden, zamandan, mekân ve kâinattan dışarı çıkarırsak, orada Tanrımız vardır ve bizi kuşatan tüm bu mekanizma aşağıda bambaşka bir görünümdedir. İtaat edip, gereklilik gibi gördüğümüz şey, esasen Tanrı'nın buyruğuna ram olmaktadır. Nesneler ve maddeler edilgen bir halde Tanrı'nın

iradesine boyun eğmiştir. Bu bizim için kusursuz bir örnek teşkil eder. Zira Tanrı'dan ve ona itaat edenden başka bir şey yoktur. İşte bu mutlak itaatiyle madde, Tanrı'yı sevenler tarafından sevilmeyi hak eder. Sevilmeyi hak eden maddeden, dünyanın güzelliği sayesinde haberdar oluruz. Dünyanın güzelliğinden içre, gereklilik de aşkın nesnesi haline gelir. Hiçbir şey yer çekiminden, denizlerden, yeryüzünden kabaran sonsuz dağlardan daha güzel gelmez.

Öncesinde, deniz bizler için güzel gelmeyebilirdi, zira o enginlikte gemilerin batıp, insanların öldüğünü biliyorduk. O ise aksine güzeldir. Denizin kendi iradesi olup, bir gemiyi batmaktan kurtarsa idi, onu kuşatan dışsallığa boyun eğmemiş olacaktı. Onun boyunduruğu altında olduğu, koşulsuz itaati güzelliğinin ta kendisidir.

Bu dünyada yaşadığımız tüm korkunç olaylar da denizlerdeki dalgalar gibidir. İşte bu sebeple de bir güzelliği kapsarlar. Bu güzelliği de belki de İlyada gibi destansı bir şiir hissedilir kılar.

İnsan, asla Tanrı'ya itaatten kaçınamaz. Herhangi bir mahlukat itaat etmekten başka bir şey yapamaz. Serbest irade ve akla sahip olan insana sunulan şey ise, bu itaati arzu edip, etmeme hakkının olmasıdır. Eğer itaati arzu etmezse, itaat etse de neye itaat ettiğini bilmeyecek, kendini mekanik bir düzenin parçası sayıp, onun inkıyadında kalacaktır. Eğer Tanrı'ya itaati arzularsa, doğa kanunlarına ve diğer dünya gerekliliklerine yine uyum sağlayacak ama bunların üstünde yeni ve tabiatüstü kanunlar kendini açığa serecektir. Bazı görünürde basit eylemler kişi için imkânsız hale gelip, bazı imkânsız şeyleri de yine kendine rağmen gerçekleştirebilecektir.

Tanrı'ya itaat etmemeyi isteyip, böyle hissiyatlara sahip olduğumuz anlar esasen, itaat etmemeyi arzuladığımız değil, itaat etmeyi arzulayamadığımız anlardır. Karanlıkta olan bitkiyle, aydınlıkta olan bitkinin arasındaki fark gibi, insan da itaatin

bilincinde olup, olmadığına göre değişik davranışlar gösterecektir. Bitkinin, kendi büyümesine dair bir seçeneğe sahip olma imkânı yoktur ve lakin insan burada karanlıkta kalmakla, aydınlıkta kalmak arasında bir seçim yapabilir.

Hz. İsa bize uysallıkta bir misal olarak zambak çiçeğini göstermiştir. O çiçek ne çalışır ne de eğilip bükülür, yalnız bir itaat halindedir. Güzel elbiseler içinde, zengin ve alımlı gözükmemiz de güzellikten değil, itaat ve uysallıktandır. Kumaş da uysaldır, ama onun uysallığı, üstünde durduğu insanadır. Madde, yalnızca Tanrı'ya itaat ederse güzeldir. Bir sanat eseri güzel ise, dağlar, denizler, çiçekler gibi yaratana itaatiyle alakalıdır. İnsan tarafından oluşturulmuş ve Tanrı'nın nuruyla aydınlanmamış güzellikler bulmak için, bilmeliyiz ki ulaştığımız kişilerin ruhu da itaat ettiğinin farkında olmaksızın itaatkârane olan madde gibidir. Bu noktada olan kişinin, oluşturduğu da güzelliğe dâhil olacaktır. Yaşayan ve üreten herkeste, gereklilik mekanizmasının reddi (doğayı aşma) ve itaatin sonsuz huzurundan haz alma eğilimi vardır. Bu teslimiyeti tüm varlığımızla hissettiğimiz anda, Tanrı'yı da görürüz.

Yabancı bir gazeteyi elimize aldığımızda, değişik harflerin yan yana geldiğini ve anlamadığımız bir başka form oluşturduğunu görürüz. Kendi dilimizde yazılan basılan gazeteye baktığımızda ise, harfleri değil kelimeleri, oluşturulan formun nihai halini görürüz. Fırtınaya yakalanan bir geminin yolcusu, dalgalar her vurduğunda mide bulantısı hisseder. Bunun yanında gemiyi kullanan kaptan ise, karşısında değişik şekiller almış dalgalar ve onlarla nasıl başa çıkacağına, işini nasıl yapacağına dair şeyler görür.

Nasıl ki okumayı, bir mesleği icra etmeyi öğreniyor isek, her şeyde ve her daim Tanrı'ya teslim olan kâinatı da öğreniriz. Bu süreç çıraklık gibidir. Her çırak gibi çok çaba harcamaya ve zamana ihtiyaç duyarız. Sonunda ehil olmuş kişiler için ise olaylar ve şeyler arasında bir fark yoktur, okumayı bilen

için aynı cümlenin kırmızı yahut mavi mürekkeple yazılanın da bir fark olmadığı gibi. Çıraklığı biten için her şey kutsal ve sonsuz bir hoşluğa sahip sözün akis etmesidir. Yani artık onun için acı yoktur. Istırap ve ağrılar yalnızca bazı vakaların farklı renkte mürekkeplerle renklendirilmesidir. Okumayı bilmeyen için, bir cümlenin hangi renkte yazıldığı önem arz etse de okuryazar olan bununla ilgilenmeyecektir.

Bir çırak yaralandığında yahut yorgunluktan şikâyet ettiğinde, işçiler ve köylüler ona şu güzel sözü söyler: "Mesleğin şimdi vücudunda yer etmeye başlıyor." Bizler de her acıyı hissedip, ıstırap çektiğimizde, esasen hakikatin, dünyanın nizamının, Tanrı'ya itaatin vücudumuzda yer etmeye başladığını söyleyebiliriz.

Sefa da cefa da tarifi olmayacak değerde armağanlardır. Bu ikisinden de kendi hakikatleri içerisinde, birbirine karıştırmadan haz almak gereklidir. Sefa ile, dünyanın güzellikleri ruhumuza zerk olur. Cefa ile ise aynı güzellik bu sefer vücudumuza zerk olmuştur. Yalnızca sefayla, Tanrı dostu olamayız zira bu bir kişinin yalnızca teorik bilgiye kaptan olması gibidir. Vücudumuzun da bu çıraklık döneminde büyük bir yeri vardır. Hissiyat bağlamında acılar, dünyanın nizamını oluşturan gereklilikle bir bağ kurmamızı sağlar. Zira haz, bizim gereklilikleri ve nizamı anlamamızı sağlayamaz. Acı sayesinde sefa sürerken ve haz duyarken de bir nizamın olduğunu, her daim bir düzenin bizi kuşattığını anlarız. Kâinatın Tanrı'nın sözlerinin bir yansıması olduğunu anlamak ve varlığımızın her şeye duyarlı olmasını sağlamak, teslimiyetin tüm mahlukatın cevheri olduğunu anlamak için sefa ve cefa birbirinden ayrılmaz iki değerdir. Bu iki değeri karşılıklı olarak, ruhumuzda açığa sermeli, sevdiğimiz kimselerden gelen bir haberi bekler gibi kapımızı ona açık tutmalıyız. Bir aşık için sevdiğinden gelen haberin kibar yahut kaba oluşu ne önem arz eder ki?

Ama mutsuzluk acı değildir. O, Tanrı'nın bizi eğitmesiyle alakalı bambaşka bir şeydir.

Zamanın ve mekânın sonsuzluğu bizi Tanrı'dan ayırır. Peki O'nu nasıl ararız? Nasıl O'na doğru yol alırız? Asırlardır yürüyor olmamıza rağmen, yeryüzünde dolaşmaktan başka bir şey yapmamışızdır. Bir uçaktayken bile, yaptığımız farklı bir şey değildir. Hâlâ yeryüzü üzerinde, yatay bir şekilde hareket halindeyizdir. Göklere doğru giden bir yol tutturamayız. Tanrı evreni aşar ve bize kadar iner.

Zaman ve mekânın sonsuzluğundan münezzeh olarak, Allah aşkı bizi sonsuzdan daha sonsuz bir biçimde tatmin etmeye gelir. Bizim de bu daveti kabul edip, reddetme irademiz vardır. Biz ona sağır kalmışsak bile, bu hal bize bir dilenci gibi defalarca gelip durur. Ve bir gün, yine bir dilenci gibi gelmeyi bırakır. Eğer hissedebildiysek, Tanrı bizim içimize küçük bir tohum bırakmış ve gitmiştir. Bu andan itibaren, beklemekten gayrı yapacağımız bir iş yoktur. Yalnızca rıza göstermeli ve daha önce düğün haline benzettiğim o hale itaat edilmelidir. Bu durum, göründüğü kadar kolay değildir, zira içimizdeki tohumun büyüme süreci sancılıdır. Üstelik, bu büyümeye razı olsak bile, içimizde büyüyen tohumu saracak ayrık otlarını engelleyecek kudrete sahip değilizdir. Aksine bu tohum yalnız başına, irademiz dışında büyüyecektir. Bir gün gelir ruh Tanrı'ya ait olur yahut hakikatli bir şekilde aşkı hisseder, âşık olur. Kendine düşen artık, kâinatı aşıp, Tanrı'ya varmaktır. Ruh, daha önceden sudur etmiş bir aşkın ürünü olan mahlukatlar gibi sevmez. Bu aşk, kendinde ilahidir. Ruhumuzun kendi duygularından arınıp, bu aşka varmasına ancak rıza gösterebiliriz. Zira ilahi aşka yalnızca, İlah muktedirdir. Burada kendi benliğimizi reddederiz. Biz bu reddetme rızasını göstermek için yaratılmış varlıklarız.

İlahi aşk, zamanın ve mekânın sonsuzluğunu, bizde Tanrı'ya ulaşmak için aştı. Lakin, bizim gibi sonlu varlıklar üzerinde

bu seyre nasıl çıktı? İçimizdeki ilahi aşk tohumu büyüyüp bir ağaç olduğunda, biz onu nasıl taşıdık?

Bunlar, namümkün şeyler gibi gözükseler de bir vasıtaya sahiptirler. "Hiçbir ormanda bir benzeri bulunmayacak ağaç" bu ağaç esasında bir dar ağacıdır. Tanrı içimize bu ağacın tohumunu attığında, ona dair malumatımız yoktur. Eğer bir malumata sahip olsaydık, o ilk lahzada Tanrı'ya evet diyemezdik. İçimizde büyüyen bu ağaç, kökünden sökülemez bir hale gelir. Sadece bir ihanet onu kökünden söker.

Elimizde bir çekiçle çiviye vurduğumuzda, uyguladığımız kuvvet hiçbir kayba uğramadan en baştan, aşağıdaki en küçük noktaya iletilir. Çekiç de çivi de sonsuz büyüklükte olsalar, her şey yine bu şekilde gerçekleşir. Yani çivinin ucunda, sonsuz büyüklükte bir şok kuvvet meydana gelir.

Fiziksel acılardan, ruhun kederinden ve toplumsal kenara atılmışlıktan müteşekkil mutsuzluk işte bu çiviyi oluşturur. Çivinin ucu ise ruhumuzun üzerindedir. Çivinin çekiçle ilk temas ettiği baş kısmı ise zamanın ve mekânın tüm gerekliliklerini içinde barındırır.

Mutsuzluk, ilahi tekniğin en harika örneğidir. Fani bir canlının ruhuna, tüm yük bu şekilde yansır. Tanrı ile yaratılmışları ayıran sonsuz mesafe, çivinin ucu gibi bir noktada ve ruhun merkezinde son bulur.

İnsanın bu müdahalede herhangi bir dahli bulunmaz. O, çerçeveye hapsedilmiş canlı bir kelebek gibi yalnızca çırpınır. Ama tüm bu korkuyu aşarak, aşkı istemeye devam etme kudretine sahiptir. Burada artık hiçbir imkânsızlık, hiçbir engel, ruhu sahih istikametinden ayıracak hiçbir acı ve ıstırap kalmamıştır.

Aşkın bir yönelim olduğunu, ruhun hali olmadığını bilmek yeterlidir. Bu gerçeği inkâr edersek, mutsuzluğun bize tekrar uğradığı ilk anda umutsuzluğa düşeriz.

Çivi tüm baskısıyla onu mıhlarken, ruhunu Tanrı'ya yönelmiş bir istikamette tutan, esasında kâinatın merkezine yerleştirilmektedir. O, zamanda ve mekândan münezzeh, hakiki merkezdir, Tanrı'dır. Zamana ve mekâna ait olmayan bu boyutta, çivi Tanrı ile ruhu ayıran zemini kırmak üzere çakılmaktadır.

Bu olağanüstü boyut ile ruh, vücudun hazır bulunduğu zamanı ve mekânı terk etmeksizin, kendini saran bu bütünlüğü aşabilir ve Tanrı'nın huzurunda bulunmaya erişebilir.

Orada, yaratılış ile yaratanın kesiştiği yeri bulur. Aziz Paul da, tefekkür halindeyken söylediklerinde belki de bu hakikati düşünüyordu: "En büyük, en ulu, en yüce irfana ulaşmak için aşkta kök salın."

Talihsizlerin halinde kendimize bir teselli ararken en kötü huylu hırsızlara benzeriz. Bu mutsuzluğun en bilinen etkilerindendir. Bu Roma İmparatorluğu'ndaki kölelik vakasıdır. Köleliğe düşmeyen, köleye karşı nefret besler ve teselli olur.

İyi bir hırsıza benzemek için ise, içine düştüğümüz bedbahtlıktan daha azını hak ettiğimizi hissetmek yeterlidir. Zira mutsuzluğun yol açtığı acizliğe düşmezden evvelinde, atalet, korkaklık ve cehaletin suç ortaklığıyla, başkalarının bizden daha çok kötülük yapıp, günah işlediğine kani oluruz. Şüphesiz başkalarının günahını yahut suçunu engelleyemeyebiliriz ama onlara buğz edebiliriz. Ama biz ne bunu yapabildik ne de yapılanları onayladık ve dahi ne de yapılanları onayladığımızı söyleyebildik. Tahammül ettiğimiz talihsizlik, bu suçumuz için kesinlikle çok büyük bir ceza değil. Kendimiz için merhamet sahibi olmaya hakkımız yok. Biliyoruz ki, en günahsız ve masum olanımız en büyük eziyete ve talihsizliğe teşne oldu. Artık doğru olan tüm merhamet ve şefkatimizi ona doğrultmak olmalı. Herkes bunu söyleyebilmeli ve hatta söylemek zorunda olmalı zira kurumlarımızda ve ahlaki yapımızda yozlaşmışlık, bizim suçluluğumuzu gözler önüne

seriyor. Kesinkes, her birimiz en azından kayıtsız kaldığımız şeylerden ötürü suçluyuz.

Buna ek olarak, her insan Hz. İsa'nın çektiği çileye ortak olmayı dileme hakkına sahiptir. Tanrı'dan iyiliği sonsuz bir şekilde dileme hakkına sahibiz. Bu dileklerimizi mağrur yahut mütevazı yapmaz. Öte yandan, doğaya aykırı bir sapkınlık olan fenalığı, mutsuzluğu yahut kötülüğü Tanrı'dan dilememeliyiz. Mutsuzluk yahut eziyet dilenmez, yalnızca bu durumların içine düştüğümüzde sebat dilenebilir.

Ve fakat her daim hazır bulunan ve bu sayede aşka ehil olmamız için bizi hazırlayan şey, mutsuzluk ihtimalidir. Varlığımızın üç veçhesi burada kendini sürekli ortaya çıkarır. Bedenimiz hassastır, hangi koşulun onda nasıl bir tahribat açacağı belli değildir ve herhangi bir küçük ayrıntı bile onu tarumar edebilir. Ruhumuz, nedensiz bunalımlar ve bedenimizin kırılganlığıyla zarar görmeye açıktır. Toplumsal kişiliğimiz ise her türlü rastlantı sonucunda teşhire uğramaya teşnedir. Varlığımızın merkezi, bu üç şey arasına adeta liflerle bağlıdır ve birinin arızası diğerine akseder.

Neredeyse sonu olmayan bu kırılganlığı her şey yolunda gittiğinde düşünmeyiz. Hiçbir şey de bizi düşünmeye zorlamaz. Ama sürekli olarak bu kırılganlığa bakıp, Tanrı'ya şükredebiliriz. Zira bu kırılganlık sayesinde bizler, bizi Tanrı'ya yaklaştırıp, Hz. İsa'yı anlayacak sürece mıhlanmış oluruz.

Bu kırılganlığı, ama büyük ama küçük acılar çekerken de aşk ve minnettarlık ile düşünebiliriz. Onu düşünmenin birbirinden farklı zaman ve mekanları vardır. Onu aynı zamanda, en mutlu ve coşkulu olduğumuz sefa anlarında da düşünebiliriz. Kırılganlık o an görünür olmasa da bunun bir tabii hakikat olduğunu anlayabiliriz.

Hz. İsa havarilerine haç taşımayı önerdiğinde, biz bunu kelime manasıyla anlasak da orada kastedilen haç bazen en küçük

zerremizde bile hissettiğimiz zaman ve mekânın sonsuzluğunun zorunluluğudur. Haç taşımak, esasında bu bilinci taşımak, Tanrı'nın zorunluluğuna ram olmaktır. Bir kişi en zalim eziyetlere uğrasa ve bir parçası el değmemiş kalsa da o kişi başına gelenlerin ayırdına varmayıp tekrar kırılgan olduğunu yani talihsizlik ihtimalini düşünmezse inançlı hayatın bir parçası değildir.

Bu ihtimali bilmek de başlı başına yeterli değildir, bu derdi sevmek de gereklidir. Bu dert tüm sertliğine rağmen büyük bir sevecenlikle, çift taraflı bir madalyon gibi görülüp sevilmelidir. Madalyonun bize dönük yüzü tahakkümü, Tanrı'ya dönük yüzü ise teslimiyeti gösterir. Bu madalyonu kollarımızda taşımalı ve bedenimize nüfuz etmesini sağlamalıyız. Her kim, sevilenin ona verdiği bir nesneyi üstünde taşırsa, sevilen o anda yoksa bile mutlu olur. Kâinatın Tanrı'ya ait bir nesne olduğunu biliyoruz. Kalbimizin en derinlerinden Tanrı'ya bize kendi mutlak egemenliğini bahşettiği ve uysallığa buyur ettiği için şükretmeliyiz. Kâinatın gereklilik yasaları bizi teslimiyete kendi kırbacıyla götürür. Burada, bu baskıya karşı uysal olmak bizi madalyonun öteki yüzüne, yani Tanrı'ya itaate götürür. Bizler, kainattaki gerekliliklerin kölesiyiz ama bir yandan da Tanrımızın kullarıyız. Bu gereklilik tarafından bize ne buyrulursa buyrulsun, dünya denen evde çocuklar olduğumuz için uysallıkla bu emir düzenine âşık olmalıyız. İsteğimizin yerine gelmediği, irademiz aksine emirlerle muhatap olduğumuz her durumda, o bize kendini aşacak ve Tanrı'ya itaati gösterecek kudreti verir. Ne mutlu ki bu paha biçilmez vesileleri elde edebilenlere.

Yoğun ve uzun süren fiziksel acı bu biricik vesileye sahiptir. Yaşayabilir, kendimizi bir yalan döngüsüne kaptırabilir, istediğimizi yapma kudretine sahip olduğumuz hezeyanına kendimizi alıştırabiliriz. Yalnızca kendi irademiz dahilinde eylemde bulunduğumuzu düşünüp kendimizi kandırabiliriz. Ne zaman ki insan kendi gözleriyle bunların tümünün bir

ahmaklık olduğunu anlar, artık bu hezeyanlarla hemhal olmaz. Türlü zulümler yahut toplumun dışına itilerek olmasındansa, insanın kendi iradesiyle bu beyhudeliği görmesi şüphesiz yeğdir. Ruhlarımızın dünyevi kısmı bu gerekliliği sadece zorlama olarak görür ve yalnızca fiziksel acılar onun bu konuda duyarlılığını tetikler. Bu, cismani acılarla biz de yeşeren hakikatin ta kendisidir. Hz. Eyüp de cismani perde acılar sayesinde önünden kaldırıldığında dünyayı tüm güzelliğiyle görmüştü. Dünyanın güzelliği önümüze, evrenin özünün gereklilik olduğunu kabul etmemiz ve gerekliliğin özünde de ilahi aşka itaat etmenin yer aldığını anladığımızda serilir. Sakini olduğumuz kâinatta, itaatkâr olmayan tek varlık yoktur.

Duygularımızdan neşet eden neşenin ve sefanın, fiziksel acılara ve cefaya benzer, öğretici bir erdemi vardır. Bu canlı ve saf erdem, neşeden beklediklerimizi aştığımızda esasında varılacak bir yer olmadığını, kendi dâhilimizde bir şey elde edip, temin edemeyeceğimizi bize öğretir. Yani saf neşe ve saf acı aynı ilahi, sonsuz ve değerli hakikatten doğmuştur. Şükür ki bu ortak kaynak sayesinde, acılardan çok neşeyi dileme hakkına sahibiz.

Mutsuzluğu kabullenme Hıristiyanlığın en kilit noktasıdır ve lakin bu kabullenme, aşkınlığa ulaşmadan imkânsızdır. O yalnız çekilen güçlükler aracılığıyla bilinebilir. Ruhumuzda, tüm düşüncelerimizde, duygularımızda, düşüncelerimiz etrafında bina ettiğimiz davranışlarımızda vuku bulan tecrübeler olmaksızın, mutsuzluk kabullenilemez olandır. Mutsuzluğu teorik olarak bilsek dahi -ki bu da oldukça nadir görülür- onu ruhumuzun tamamıyla kabullenemeyiz. Feragat ve fedakârlık, kendinden vazgeçme ve Hz. İsa'nın takipçisi olma, tüm ruhla inanmanın başat faktörleridir. Lakin mutsuz olduğumuzda yahut bedbaht anlarımızda, bu hakikate inanmanın işimize yarayacağını düşünmez hatta inancımızda azalma eğilimleri taşırız. Çünkü düşünce kendini asla tamamen icbar ettirmez ve her daim batıl olana uyup, hakikatten kaçmak

ruhsatını kendinde görür. Koşulların zorlamasıyla köşeye sıkışan fikriyatımız, mutlak mutsuzluk karşısında bir hayvanın ölüm tehlikesinden kaçışındaki atiklikle kaçar. Kendi iltica ettiği bu alanda düşünce yalanına çok derinden girer, bu yüzden çoğu zaman talihsizlikle yahut mutsuzlukla hemhal olmuş olanların, batılı bir yardımcı belleyip kelimenin tam anlamıyla derinlerde kaybolurlar. Onları kınayıp, ayıplamak yanlıştır. Zira yalan, hakikat tarafından zaten bağlanmıştır ve en derinlerde yatsa da kendinden bir şey kaybetmez. Düşüncelerimiz, varlığımız için zorunlu olan ve bizi bedenimizin ölümünden koruyan içgüdüsüyle talihsizlik tarafından kaçmaya zorlanır. Esasında içinde bulunduğumuz koşullar ya da hayal gücünün oyunları talihsizliğin hakiki yanını bize sunmazlar. Mutsuzluğun karşısına çıkıp, ona gözlerimizi dikmemiz, yalnızca ruhumuzun hakikat aşkı tarafından öldürülmesini kabullenmemiz ile mümkündür. Ruhun burada andığım ölümü, Platon'un "felsefe yapmak, ölmeyi öğrenmektir." sözünde sembolize edilmiştir. Esasında, ruh için ölüm yoktur ama basitçe onun maddeye benzer, yaratılmış, ölmeye yatkın bir şey olduğunu bilmek vardır. O suya dönüşmez, o sudan gelir; burada kastedilen kendi ben'imizin dışımızdaki hadiseler ile ortaya çıktığıdır. Tıpkı denizdeki dalganın oluşumu gibi.

Bilmemiz gereken tek şey, bilginin kendiliğimize mündemiç oluşudur. Fakat yalnızca Tanrı, en başında bu hakikati bilir. Yaratanımızın bu saklı hakikatini bilmeksizin bizler, düşüncelerimizi, kalbimizi ve aklımızı aşıp bu bilgiye erişemeyiz. Bizler iki taraflı bir teslimiyetten başka bir şey değiliz. Bir tarafta yaşadığımız dünyevi gereklilikler, diğer tarafta ilahi bir telkinle girdiğimiz itaat. Burada, kendi irademizi, benliğimizi ve şahsiyetimizi bu ikili hakikate karşı gösterebileceğimiz bir alan yoktur. Yalnızca doğanın ve Tanrı'nın kesişim kümesinde yaşarız ki, bu kesişme Tanrı'nın buyruğundan başka bir şey değildir. Vaftiz edilirken insan suyun altına batırılır, bu kendi benliğinden vazgeçişi

simgeler ve bizim tıpkı diğer yaratılmışlar gibi bu dünyanın bir parçası olduğumuzu anlatır.

Hem tecrübe edenler hem de edemeyenler için mutsuzluğu kabullenme, tabiatüstü doğası gereği eşit derecede imkânsızdır. İki durumda da bedbahtlığın, kötü talihin ve kaderin kabullenilmesi, suyun üstünde yürümek gibi mucizevîdir.

Hz. İsa ve onun yanında kabul ettiği kişilerin merhametleri, onların kaderlerini ve talihsizliklerini kabul etmelerine dayanacaktır. Diğerleri ise, kaprisleri, düzenli yahut düzensiz hareketleri, genel kanının dışına çıkmamalarıyla, yalnızca kendilerini ilgilendiren şeylerle ilgilenecektir. Onlar kibirli yahut korumacı bir havaya sahiptir, kendileri dışındaki talihsiz insanlara duydukları yapay merhamet de bedbahtlığı kendilerinden uzak bir sınırda hapsetmek üzerine kuruludur. Her halükârda, onların alacağı tek şey bu hallerinden ötürü yaralanmak olacaktır. Zira onların sol eli, sağ elinin verdiğinden haberdar olmamayı değil, haberdar olmayı seçmiştir. Onların talihsiz olan insanlarla kurduğu ilişki yalnızca yalan üzerine bina edilmiştir, zira kaderle kurulan asıl rabıta onu kendi üzerinde de kabul etmekle başlar. Bedbahtlığa bu gözle bakmayan herkesin, talihsiz insanlara yaklaşımı da ya bir yalan ya da hezeyan üzeredir. Bedbaht birinin yüzünde bu hakikati gördükleri an, bu insanlar kaçarlar.

Mutsuz bir insanı gören herkes, en azından bir an için, talihsizlikten bağımsız bir varlık olarak ona sevgisini taşır. Zira mutsuzluk tabiatüstü bir aksiyon olmasına rağmen, nedenlerin temelinde yatan hakikat değildir.

Varlığını bile isteye bir talihsizliğe götürmek ve gönüllü olarak iradesini ortadan kaldırıp, boyunduruk altına girmek de mümkün değildir.

Mutsuz bir kişi eğer kendisinin mutsuzluğu mutlak ise bütün insani ilişkilerden ayrılır. Onun için artık insanlarla sağlıklı

ilişki kurulabilecek bir uzam kalmaz. Bir geçiş bölgesi artık onun için yasaktır. Onun hayatında yalnızca vaftizdeki gibi su ve ruh kalmıştır. Mutsuzluğa rıza gösterilmiş, kabul edilmiş ve sevilmiştir.

Peygamberliği döneminde yalnızca Hz. İsa saf anlamda merhamete sahip olabilecek özelliklere sahipti. Bir beden sahibi olarak yeryüzü üzerinde, çevresini saran kimsenin sahip olmadığı bir ruh ile donanmıştı. Çekilen ıstırap orada onu sınırsız merhamete sevk etti ve en yakın arkadaşları dahi onu reddetti. Onu tek başına acı çekmeye bıraktılar. Jean bir uykuya dalmıştı. Suyun üstünde yürüme kudretine sahip Paul, peygamberini kurtaracak merhamete sahip olma salahiyetine sahip değildi. Onu artık görmemek için uykuya sığındılar. Rahman olan bir talihsizlik gönderdiyse, kim ne yapabilir? Öyle ki mutsuz İsa'nın kaderine üzülmek için, aynı merhamete sahip başka bir İsa gerekliydi. Uzun yıllar boyu Hıristiyan gelenek içinde azizlik için, Hz. İsa'nın çilesine duyulan merhamet ve şefkat önemli nişanlardan biri sayıldı.

Hayırseverliğin tabiatüstü müdahalesi, içinde gerçekleştiği toplumda bütünlüklü bir bilgiyi gerektirmez. Zira Hz. İsa'nın teşekkürüne mazhar olan kişiler ona "Efendim, ne zaman?" demiştir. Onlar yemek verdikleri kişinin kim olduğunu bilmiyordu. Esasında da onun kim olduğunu bilmelerine de gereksinimleri yoktu. Burada önemli olan doğru olan şeyi yapmalarıydı. Ne mutlu ki hayatlarında yanlarına dilenci gibi gelen fırsatlara layıkıyla muamele edip, sadaka verenlere.

Mutsuzluk ve bedbahtlık gerçekten de Hıristiyanlığın temelindedir. İlk olarak talihsizlik bizi aşka sevk eder. Bunun yanında, Hıristiyanlığın özüne, acı ve ıstıraba duyulan neredeyse hastalıklı bir hoşnutluk ile yaklaşılır ki bu da yanlıştır. Mevzu, her daim sapık bir haz duygusuyla koşut gidecek acı yahut ıstırapla alakalı değildir. Aslolan başka bir şey, yani mutsuzluktur. Mutsuzluk ruhun bir hali değildir. Ruhun, hep

bahsettiğim mekanik gereklilikler tarafından sindirilmesidir. İnsanı kendi halinde, toprakta vücudunun yarısı parçalanmış ve çaresiz bir solucan haline düşüren sapıklıkla bezenmiş acı isteği değildir. Mutsuzluk, insana onun iradesine rağmen gelir. Özünde ve tanımında bu dehşetengiz duruma sahip olduğu için, tüm varlığı ele geçiren bir isyandır. Bu doğaüstü aşkın erdemi tarafından kabul edilmesi gereken şeydir.

Kâinatın varlığına razı olmak, işte buradaki işlevimiz budur. Tanrı katında yaratılışı iyi bulmamız yeterli değildir aynı zamanda Tanrı'nın varlığı da iyi bulunmalıdır. İşte ruhlar da, dünyaya dağılmış halde Tanrı'nın bu emrine hizmet ederler. Bu kertede, mutsuzluğun istikameti, bize Tanrı'nın yaratışının iyi olduğunu belletmektir. Çünkü etrafımızda vuku bulan hadiseler bizi kendi halimizde bıraktıkça bizler yavaş yavaş kendi irademizin dünyayı yarattığını ve yine kendi hür irademizin onu idare ettiğini düşünmeye meylederiz. Mutsuzluk ve bedbahtlık burada bizi en ummadığımız şeye, irademizin bir hükmü olmadığı hakikatine götürür. Yani eğer övünürsek, esasından övdüğümüz şey Tanrı'nın yaratışıdır. Öyleyse zorluk bunun neresinde? Biliriz ki bizim talihsizliğimiz ve mutsuzluğumuz ilahi olanın ihtişamından bir şey götürmez.

Yani, mutsuzluk ve bedbahtlık Tanrı'nın bizim maşuk'umuz olma isteğinin en kesin nişanıdır. O bir babanın verdiği cezadan çok daha farklı bir şeydir. Onu genç âşıkların, birbirlerinin sevgisinden emin olmaya çalıştıkları kavga anlarıyla bağdaştırmak daha doğru olur. Bizim mutsuzluğun yüzüne bakma cesaretimiz yoktur ve lakin bazı anlarda onunla karşı karşıya geldiğimizde, bize sıkıntı verenin esasında aşktan olma bir yüzü olduğunu görürüz.

Mahluk olmak, mutsuz olmayı gerektirmez fakat her daim mutsuzluğa açık olmayı gerektirir. Yalnızca henüz yaratılmamış olan yıkılmazdır. Biz Tanrı neden mutsuzluğa ve bedbahtlığa izin veriyor sorusunu sorduğumuzda esasen Tanrı

neden yaratıyor da demiş oluruz. Kaldı ki bu soru da yerinde bir sorudur. Tanrı neden yaratır? Bu soruyla birlikte görülür ki, yaratılıştan çok daha büyüktür. En azından Tanrı'yı kısıtlı idrakimizle bir varlık olarak düşünürsek bu soruya böyle bir cevap verebiliriz.

Tanrı aşktır, doğa ise gereklilik. Fakat bu gereklilik teslimiyetle aşkın bir aynası olur. Keza Tanrı mutluluk, yaratılış ise bir bunalım olsa dahi, bu bunalım Tanrı'nın nuruyla ışıldamaktadır. Bu bunalım yahut mutsuzluk içinde bulunduğumuz koşulların hakikatini içine alır. Hakikatin künhüne vakıf olmayı ve bu uğurda ölmeyi uzun ve mutlu bir hayata tercih edenler Tanrı'ya varacaklardır. İşte, bu hakikate gitmeyi istemek gereklidir.

Sanatın, bilimin ve diğer her türlü emeğin ortak konusu olarak gereklilik kavramı, dinin dünyevi yaşamın içine girdiği ve ona nüfuz edebileceği kapılardır.

Tarihin şafağından beri, belki Roma döneminin bir kısmı haricinde, hiçbir zaman Hz. İsa ve din hayatımızdan bu denli eksik olmamıştır. Eskiler toplumsal hayatımızla din arasındaki bu ayrımı dehşet verici bulurdu, şimdi ise çoğu Hıristiyan bunu oldukça doğal buluyor.

Din özünü sosyal hayatın her alanına zerk etmelidir. Bu her şeyden önce yegâne hakikat kaynağı olmak için yapılmalıdır.

Pek bir anlama haiz olmayan ve aynı zamanda bir cevabı da bulunmayan, normalde asla sormadığımız lakin bedbahtlığın içinde ruhumuz sürgit ağlar iken aklımıza düşen bir soru vardır: Niçin? Niçin böyle şeyler yaşanır? Bedbaht kimse burada naif bir şekilde insanlara, şeylere, inanıp inanması fark etmeksizin Tanrı'ya bu soruyu sorar. Niçin yemek yiyecek takati bile yoktur, niçin en acı veren tedavilere katlanmak zorundadır, niçin hastadır yahut niçin hapse düşmüştür? Ona bunun bir kader mekanizması olduğu şeklinde cevap versek,

sorduğu soru cevaplanmamış olacaktır. Çünkü onun sorusu başından yanlış bir anlam üzere inşa edilmiştir. Aslında sorulması gereken hangi nedenle bunları çektiği ve bu çekilen ıstırapların sonunda nereye ulaşacağıdır. Pek tabii bu soruyu soran kişiye herhangi bir neden yahut herhangi bir son söylenemez, zira bizim bir insan olarak vereceğimiz her cevaba kendi kurgumuz karışacaktır.

Tek bir sebepten, başkalarının mutsuzluğu yahut yakınımızdakilerin düştüğü durumlar genellikle bu soruyu sormamıza sebep olmazlar yahut en fazla dalgın bir şekilde onlarla ilgilenip, dikkatsiz sorularla durumu geçiştiririz. Lakin bir kez mutsuzluk ve bedbahtlık sarmalına girdiğimizde, bu soru bizde zuhur eder ve sormadan duramayız. Neden? Neden? Tıpkı İncil'de Hz. İsa'ya atfedilen söz gibi: "Rabbim beni neden terk ettin?"

Kötülüğün neden meydana geldiğine dair bu soru cevaba sahip değildir zira biz bir sonuç düzeni içinde değil, gereklilik düzeni içinde yaşamaktayız. Eğer bu dünya üzerinde bir sonuca bağlı olacak şekilde yaşasaydık, iyiliğin mekânı olarak bir ahiret de olmayacaktı. Dünyaya nihayet istediğimiz zaman, Tanrı bunu reddeder. Ama onun reddettiğini bilmek için de ona bu soruyu sorman gerekir.

Yalnızca mutsuzluk ve güzellik bizim bu soruyu sormamızı sağlar. Birinde bir nihayete ulaşmayı isteriz, diğerinde ise merakla bu güzelliğin bir sonu olacak mı yahut niçin böyle bir güzellik var diye sorarız.

Tüm yaratılmışlar ses ile konuşurken, Tanrı'nın sesi, sessizlikte saklıdır. İlahi aşkın gizli sözleri, sükûttan başka bir yerde bulunamaz. Ruhumuzda, hayatımız boyunca devamlı olarak gürültü çıkarmak peşindedir, ama bir noktada bir sessizliğe gömülür ve ruhumuzu duyamamaya başlarız. Tanrı'nın sükûtu ruhumuza girdiği zaman saklı olan hazinesi kalbimizde ve ruhumuzda zuhur eder. Mekân önümüzde ikiye bölünmüş bir

meyve gibi açılır, çünkü biz kâinatı, mekân üstü bir noktadan görüyor oluruz.

Bu mertebeye erişmek için önümüzde yalnız iki muhtemel yol ve ruhumuzda Tanrı'nın hazinesinin geçeceği yalnız iki delik vardır; bunlar mutsuzluk ve güzelliktir.

Biz genelde bu yükü kaldıramayacak kişilerin başına niçin talihsizlikler gelir diye yakınmaya meyilliyizdir. Ama tüm soğukkanlılığımızla düşündüğümüzde, bu durum dünyamızdaki güzelliklerin savurganca önümüzden akmasından daha acınası değildir. Bir yıldızın uzaklardaki parıltısı, denizdeki dalgaların çıkardığı ses, tan ağarırken ortaya çıkan sessizlik kaç kez insanların dikkatini çeker? Dünyadaki güzelliklere kayıtsız kalmak da belki mutsuzluğa giden yola gireceğimiz bir günahın ve suçun başlangıcı olarak görülmeli. Şüphesiz, kişiler hemen talihsizliklerle cezalandırılamaz ama dünyanın güzelliklerine dair kayıtsızlığın sonunda varacağımız yer sıradan bir hayattır. Sıradan bir hayat niçin bizi besleyen sıkıntı ve mutsuzluğa tercih edilsin?

ALLAH AŞKI ÜZERİNE DÜZENSİZ DÜŞÜNCELER

SIMONE WEIL

"Zamanımızın en büyük ruhu"
Albert Camus

"Bir azizin sahip olduğu türden deha sahibi bir kadın"
T.S.Eliot

Dünya üstünde, çeşitli kılıklar içerisinde gördüğümüz kötülük, Allah'dan uzak oluşumuzun bir işaretidir. Lakin mesafenin kendisi aşktır ve aşka aşık olunmalıdır. Kötülüğe aşık olamayız ama Allah işte bu kötülükler arasından geçilerek sevilir.

201.
THG
0474502
LDC

KETEBE

ALLAH AŞKI ÜZERİNE DÜZENSİZ DÜŞÜNCELER
SIMONE WEIL

KİTAP NO
38

DİZİ ADI
DÜŞÜNCE

9 789752 482807

1 13.0